

FÖRSVARETS

FÖRUM

FÖRSVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 3/2023

AURORA 23 I BILDER VECKORNA DÅ HELA FÖRSVARET VAR I RÖRELSE

Så säkras havet **KORVETTLIV**

NATO Finlands facit efter anslutning

Stödet till **UKRAINA**

PLUS: DIVISIONENS ABC | FÖRHÖRSLEDARE | NYE ARMÉCHEFEN
EVAKUERINGEN UR SUDAN | HISTORIA: TORNSVALORNA

FULL FART FRAMÅT

FÖRSVARSMAKTSÖVNING AURORA 23 kan summeras med uppfyllda mål, ett historiskt genomslag bland allmänheten, samt lärdomar och erfarenheter som ska hämtas hem och omsättas på alla nivåer.

Men det är också något annat som utkristalliserar sig: själva hjärtat och ryggraden i Försvarsmakten.

Jag följde övningen på plats under flera dagar, runt om i Sverige.

medlemskap och för vår fortsatta militära integration i alliansen är fortsatt mycket starkt.

Vi har genomfört försvarsmaktsövningen med detta goda resultat, samtidigt som stödet till Ukraina, med materiel och utbildning, påverkar oss på ett genomgripande sätt. En viktig kvittens på politisk förståelse för hur stödet påverkar såväl nationell militär förmåga som planerad förmågeökning kom i

” Stödet för vårt kommande Natomedlemskap och för vår fortsatta militära integration i alliansen är fortsatt mycket starkt. ”

Var jag än var och åt vilket håll jag än tittade såg jag seriösa, hängivna och kompetenta medarbetare och värnpliktiga som tillsammans med frivilliga, civila aktörer och internationella partners höjde vår samlade försvarsförmåga. Jag talade med soldater och sjömän som efter lång tid i fält och till sjöss visade gott humör och engagemang för uppgiften.

När jag tänker tillbaka på Aurora är det framför allt dessa möten som dröjer sig kvar och som ger en stolthet jag tar med mig in i sommaren.

Aurora 23 gav oss även tydliga bekräftelser från våra partnerländer, inte minst vad gäller vår egen förmåga och övningens relevans och effekt. Fortsatt på det internationella spåret kan jag konstatera att stödet för vårt kommande Nato-

Försvarsberedningens rapport Kontrollstation 2023 (Ds 2023:12).

VI FORTSÄTTER LEVERERA underlag till politiken med fast grepp om ledstången från det militära rådet i höstas, in i nästa försvarsbeslut som tidigareläggs ett år och ska börja gälla från första januari 2025. Med andra ord är det full fart framåt.

Vären lät vänta på sig men nu är sommaren här. Vi behöver ta vara på den.

Gör det.

Micael Bydén
Överbefälhavare

S4 AKTUELLT**S12 PORTRÄTTET**

Gyllene mösshantverk

S14 NATOEXPERT

Ann-Sofie Dahl om förändringarna

S16 FÖRBEREDELSENA

Område för område

S18 FINSKT NATOFACIT

Finland behåller lugnet

S20 SUDAN

Evakuering under svåra förhållanden

S22 ORDKRIGARNA

Förhör på schemat

S38 DIVISIONENS ABC

Så funkar en division

S48 SUPERFRAKTARNA

Heavy Airlift Wing lyfter mer och flyger längre

S54 PRIDEDAGS

Festivaldeltagande med allvarlig klangbotten

S56 UNIFORM PÅ JOBBET

Hemvärnets årliga strålkastare på försvaret

S58 NYA UNIFORMEN

2024 byter vi kläder

S64 TILL SIST**S66 MAGASINSFYNDET**

Muggen från Kosovo

S67 BILDEN

VI ÄR INGA FYRAÅRINGAR

JAG LÄSTE EN text i största dagstidningen härom morgonen, där journalisten använde ordet långräckviddig. Det ser ut som ett ord som en språkbegåvad fyraåring kunde ha hittat på. Fyraåringar har förstås rätt att hitta på nya ord, bör till och med uppmuntras att göra det. De lär sig ett språk, testar olika varianter och kombinationer och upptäcker så småningom ordens växande förmåga att låta dem uttrycka sig och utveckla sina tankar. Men en journalist är inte fyra år. En sådan borde veta att det där ordet är en återvändsgränd. (Pröva ”detta är det långräckviddigaste artilleriet”.) Och kanske kan även vi i Försvarsmakten lära oss det. Nä, hoppas du får en skön, måhända långräckviddig sommar!

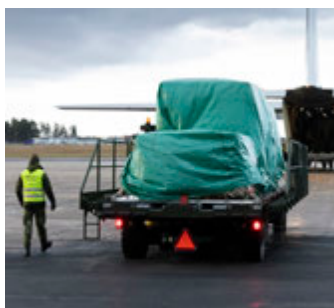
Henrik Lundqvist Rådmark, redaktör

AURORA. 28 000 deltog i största övningen på decennier. Se de bästa bilderna. **S26**

KORVETTBSÖK. De ingår i den ständiga sjöövervakningen som sker runt Sveriges kuster. **S40**

UKRAINASTÖDET. Stödtransporterna till Ukraina rivstartade för drygt ett år sedan. **S50**

TORNSVALOR. De flygspanande kvinnorna spelade en betydande roll under beredskapstiden på 40-talet. **S60**

Trycksak
3041 0116

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88. **Ansvarig utgivare:** Peder Ohlsson, kommunikationsdirektör. **Redaktör:** Henrik Lundqvist Rådmark, henrikraadmark@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryck:** Ljungbergs tryckeri. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* För ej beställt material ansvaras ej. Utgivningsdag 21 juni 2023. ISSN 1100-8245. Omslag: Beza Mahmod/Stridsfoto.

400 PANSARTERRÄNGBILAR RULLAR IN

Efter sommaren får Livgardet 20 nya sexhjuliga fordon för trupptransport. Från slutet av 2024 levereras ytterligare närmare 400 vagnar till artilleri-, ingenjörs- och luftvärnsförband.

DET RÖR SIG om finska Patria 6x6-fordon, som ska komplettera den befintliga flottan av pansarterrängbilar 180 och 203 från samma tillverkare, och får beteckningen ptgb 300.

Enligt Bodil Böös på Armestaben, som är projektledare för anskaffningen, ger de nya vagnarna ett betydligt bättre skydd för soldaterna och även en högre bekvämlighet jämfört med tidigare modeller, något som gynnar stridsvärde och uthållighet, påpekar hon. Även framkomligheten är bättre.

– Tack vare de nya fordonen ökar förbandens rörlighet väsentligt, och därmed också förmågan att framgångsrikt möta en fiende.

Håkan Larsson, projektledare på FMV, förklarar att de nya fordonen har ett något enklare chassi jämfört med den äldre, men tekniskt mer avancerade pansarterrängbil 360.

De nya fordonen bygger på en plattform som är gemensam för flera länder.

Han framhåller att det här är ett fordon som är robust, enkelt att framföra och har låga underhållskostnader.

Fordonen har utvecklats av Patria tillsammans med Sverige, Finland, Lettland, Tyskland och Estland. Målet med samarbetet har varit att skapa en gemensam plattform, något som inte bara förenklar

underhållet utan också medför en hög grad av interoperabilitet nationerna emellan.

– Sen måste det så klart bli vissa svenska anpassningar på de fordon vi beställt till Försvarsmakten. Det handlar till exempel om anpassningar för sambandssystem och verkanssystem, säger Håkan Larsson.

TJÄNSTEKORT PÅ VÄG

UNDER VÅREN tillverkades det första tjänstekortet i Försvarsmaktens egen regi.

Anledningen till att Försvarsmakten har valt att producera tjänstekorten själva är främst att det ger en ökad grad av kontroll och minskad risk för att

Försvarsmaktsanställdas personuppgifter sprids externt.

– Det känns jättebra att vi är igång och trycker tjänstekorten nu, vilket bland annat innebär att vi successivt kan återgå till ordinarie rutiner vid exempelvis inpassering, säger Peter Englund som är avdelningschef

vid Grafisk Produktion

Försvarsmakten har köpt in en lasergravymaskin som är avsedd just för tillverkning av myndighetsanpassade behörighetsunderlag, och man räknar med att ledtiderna ska bli kortare och flexibiliteten öka i och med den egna produktionen.

CYBERVINNARE I NATOTÄVLING

När den stora internationella cybersäkerhetsstävlingen Locked Shields avgjordes i april stod Sverige som vinnare, med ett lag där även Island ingick.

LAGET BESTOD AV cyberexperter från Försvarsmakten, och personal från civila aktörer inom totalförsvaret. Syftet med Locked Shields 2023 från svensk sida var att öva deltagare från finanssektorn och sektorn för elektronisk kommunikation, i att hantera en större realistisk cybersäkerhetskänslighet. Övningsmomenten var utformade på sådant sätt att de skulle ha kunnat ske i deltagarnas vardag.

Det svensk-isländska deltagandet skedde från Ledningsregementet i Enköping, men Försvarsmakten hade även

Lagledarna för det segrande svensk-isländska laget: Brynja Huld Óskarsdóttir och Patrik Fältström.

OLA BERGLIND

personal på plats vid övningsledningen i Tallinn.

Locked Shields är världens största årligt återkommande tävling i cybersäkerhet, och samlade i år över 3 000 deltagare från hela världen. Övningen anordnas av Nato Cooperative Cyber Defense Centre of Excellence (CCDCOE) i Tallinn.

Försvarsmakten bjuder varje år in deltagare från olika sektorer inom totalförsvaret till Locked Shields.

– Den här typen av cybersäkerhetsövning är ett värdefullt sätt att öka förmågan på bredden, konstaterar generalmajor Johan Pekkari som är chef för strategienheten på Försvarsstaben.

BYGGSTART FÖR NYA GARNISONER

REGERINGEN HAR GETT klartecken till Fortifikationsverket att påbörja arbetet med nya garnisoner för Dalregementet i Falun, Västernorrlands regemente i Sollefteå och Östersund och Bergslagens artilleriregemente i Kristinehamn.

Sedan senaste försvarsbeslutet har Fortifikationsverket i samarbete med Försvarsmakten arbetat med förberedelser och bland annat utsett önskade geografiska platser; Torråsen i Östersund, söder om riksväg 90 i Sollefteå, Myran i Falun och Harberget i Kristinehamn.

Regementenas verksamhet

Mark som Fortifikationsverket har köpt inför etableringen i Sollefteå.

BERGSLAGSBILD

är redan igång i lokaler som hyrts in och anpassats. Nu fortsätter arbetet att tillsammans med kommunerna forma moderna, funktionella och hållbara regementsområden.

Projekteringsarbetet kommer att pågå under en period av två till tre år och garnisonerna bedöms kunna färdigställas och tas i bruk omkring år 2030.

HELIKOPTRAR ÅTER PÅ BERGA

18 år efter att marinens helikopterdivision på Berga avvecklades invigs den nya landningsplatsen på Haninge garnison. Anläggningen är ett samarbete mellan marinen och flygvapnet som kommer att gynna även andra myndigheter inom totalförsvaret.

I ÖVER 40 ÅR var helikopterflygplatsen på Berga aktiv innan den avvecklades i och med försvarsbeslutet 2004. Våren 2023 invigs en ny landningsplats för helikopter på Berga söder om Stockholm. Den nya landningsplatsen underlättar samarbetet mellan marinen, flygvapnet och andra myndigheter inom totalförsvaret.

– Behovet av en militär helikopterbas i Stockholmsområdet har ökat de senaste åren, inte

Den nya landningsplatsen på Haninge garnison är ett samarbete mellan marinen och flygvapnet.

DITTE BOYSEN/RUGE

minst med anledning av omvärldsläget. Sjöoperativ helikopter är en viktig och vanligt förekommande resurs i marinens övningar och operationer, säger marinchef Ewa Skoog Haslum.

Fram till i dag har helikoptrar som övat med marinen i Stockholmsområdet fått landa

på tillfälliga platser som inte är avsedda för en helikopter. Det ställer stora krav på organisationen på marken och riskerar att skada omkringliggande infrastruktur. Med den nya landningsplatsen kan helikoptrarna landa mer säkert och även bevakas på ett mer effektivt sätt.

KLARARE FYSKRAV

Under 2024 kommer Försvarsmaktens krav på personalens fysiska kapacitet att tydliggöras.

DET RÖR SIG enligt Anders Widén, stf personaldirektör, inte om att höja kraven, utan om att tydligare tala om vilken typ av fysisk kapacitet som ska eftersträvas.

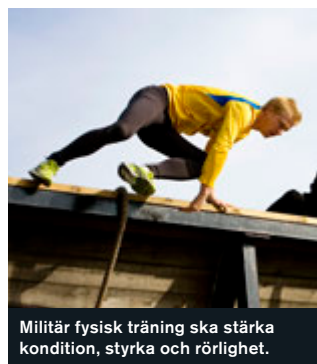
– Skälet till att varje medarbetare har tre timmar i veckan avsatta för fysisk träning är att tillse att man klarar av att utföra sin arbetsuppgift även under pressade förhållanden, som i kris eller krig.

Och då, menar han, behöver

den träning som sker inriktas på de tre områden som omfattas av det som rymms i Försvarsmaktens begrepp militär fysisk träning. Det vill säga kondition, styrka och mobilitet.

– I dag är det inte tydligt vilken träning som avses. Exempelvis kan medarbetare ägna sin betalda träningstid åt rinkbandy eller padel, vilket inte nödvändigtvis ger sådan träning som hjälper individen att nå de målen.

I stället handlar det om träningsformer som exempelvis löpning och cykling, styrketräning och sådan träning som ökar rörligheten. Förändringen

Militär fysisk träning ska stärka kondition, styrka och rörlighet.

FÖRSVARSMAKTEN

kan innebära att antalet subventionerade träningsformer minskar.

– Däremot kommer vi fortfarande att stötta idrottsaktiviteter som ligger utanför den militära fysiska träningen, men då handlar det snarare om personalvård.

100 000 FIRADE ARMÉN 500 ÅR

Besökare bjöds på färjefärd från Lejonslätten på södra Djurgården.

Strålände solsken och bara glada miner. Firandet av armén 500 år på Gärdet i Stockholm går inte att beskriva som annat än succé.

– DET HÄR VISAR vilket försvarsintresse som finns hos svenskarna, säger arméchef Karl Engelbrektson.

Fallskärmshoppning, stridsfordonsuppvisning. Ansiktsmålning av både vuxna och barn, historisk fanparad och möjlighet att testa hur det känns att bära en jägarryggsäck. Stridsföreläsning och karoliner, saluter och färjefärd från Lejonslätten. Och stilenlig avslutning med konsert av Arméns musikkår och slutligen, arméns stora tapto.

I mer än nio timmar intog armén på lördagen klassisk armémärk, Ladugårdsgärdet i Stockholm, från tidig morgon till tidig kväll.

Enligt polisens uppskattningar uppgick det totala besöksantalet till över 100 000 besökare.

Och trots att dagen gick i uppvisningens tecken, så genomfördes en skarp insats

Arméchef Karl Engelbrektson.

kvällen innan: några soldater från Göta ingenjörsgementen, Ing 2, upptäckte en brand i ett ventilationssystem hos ett intilliggande vårdshus. När brandkåren kom, var branden redan släckt, varvid en större brand förhindrades enligt räddningstjänsten.

Det var en mycket nöjd och tacksam arméchef som gick hem på lördagskvällen.

– I dag har varit en underbar dag att vara chef för den här försvarsgrenen. Jag är imponerad över alla som medverkat på olika sätt. Tack till er alla, säger Karl Engelbrektson.

FÖRSVARSMAKTEN I ALMEDALEN

Även i år deltar Försvarsmakten under Almedalsveckan i Visby. Programmet präglas av det säkerhetspolitiska läget och försvarets utveckling.

Försvarsmaktens hemvist under veckan är ubåtsräddningsfartyget HMS Belos, där föreläsningar med efterföljande frågestunder kommer att ske den 28 och 29 juni. Dessa sänds även via Youtube. Bland talarna märks utöver ÖB, Thomas Nilsson, nybliven chef för Must, och Hans Granlund som nyligen tillträdde som försvarsattaché i Ukraina.

PROGRAMMET I SAMMANDRAG

28 juni

- Mustchefen Thomas Nilsson om hur det säkerhetspolitiska läget påverkar försvaret av Sverige?
- ÖB Micael Bydén om det militärstrategiska läget och försvarets utveckling

29 juni

- Hans Granlund (försvarsattaché i Kiev), om kriget i Ukraina och svenskt försvar
- Försvarsstabens chef Michael Claesson och chefen för operationsledningen, och Carl-Johan Edström om Sveriges Natomedlemskap och det nordiska försvarskonceptet
- Försvarsgrenscheferna om försvaret av Sverige på kort och lång sikt

ÖB ombord på Belos under Almedalsveckan 2022.

PETER LINDQVIST

AMANDA JUVA

HENRIK MONTGOMERY/TT

KRONPRINSESSAN KLAR MED FÖRSVARSMAKTSUTBILDNING

Under våren avslutade Kronprinsessan Victoria sin utbildning hos Försvarsmakten som pågått i omgångar under 2022 och 2023. Den har bland annat givit henne en fördjupad förståelse för såväl Försvarsmaktens strategiska och operativa verksamhet, som för Sveriges säkerhetspolitik och totalförsvaret.

PROGRAMMET HAR omfattat cirka 50 timmar med en blandning av föreläsningar och diskussioner. Huvuddelen av tiden har tillbringats på Högkvarteret men Kronprinsessans program har även inneburit utbildning vid de tre försvarsgrensstaberna.

– Vi tackar Kronprinsessan för förtroendet att tillsammans få genomföra denna

Generalmajor Johan Pekkari ansvarade för Kronprinsessans utbildningsprogram, som omfattade cirka 50 timmar.

HENRIK LUNDOVIST RÅDMARK

fördjupning i vår verksamhet, säger generalmajor Johan Pekkari, chef för strategienheten på försvarsstaben, som har ansvarat för

utbildningsprogrammet.

Som tronföljare fortbildar sig Kronprinsessan kontinuerligt inom försvarsområdet.

PÅ NY POST

Överste **Peter Fredriksson** placeras som rikshemvärnschefens TFF (till förfogande) från 1 mars tills vidare, dock längst till 31 mars 2024.

Kommandör **Martin Göth** placeras som chef för genomförandesektionen vid Sveriges Nato-delegation i Bryssel, från 1 april tills vidare, dock längst till 30 juni 2024.

Generalmajor **Jonny Lindfors** placeras som arméchef från 18 juni tills vidare, dock längst till 30 juni 2026. Lindfors befordrades till generalmajor vid tillträdet.

Generalmajor **Richard Askstedt** placeras vid Must vid HKV för attachéutbildning från 1 april till som senast 31 juli 2023. Planeringsinriktning: placering som

försvarsattaché i Washington DC från 1 aug. Askstedt befordrades till generalmajor den 1 juni.

Överste **Malin Johansson** Ekenberg placeras som chef för FömedC den 1 juni tills vidare, dock längst till 31 aug 2026. Johansson befordrades till överste vid tillträdet.

Johan Sandström placeras som chef för FM HRC från 1 april tills vidare, dock längst till 30 sep 2026.

Överste **Richard Gray** placeras som chef för Swedint från 1 sep tills vidare, dock längst till 31 okt 2026.

Överste **Björn Andersson** placeras som avdelningschef för J2 INSS, HKV, från 31 mars tills vidare, dock längst till 31 mars 2026.

Överste **Peter Hederstedts** place-

ring som chef för Västra militärregionens staben förlängs tills vidare, dock längst till 31 aug 2024.

Överste **Gustaf Fahls** tjänstledighet förlängs, för tjänstgöring vid FMV från 1 juni tills vidare, dock längst till 31 maj 2025.

Överste **Stefan Smedmans** hemställan om att låta FHS disponera honom som chef för Programledningen för Officersprogrammet biträds och Smedman beviljas samtidigt fortsatt tjänstledighet från Försvarsmakten. Detta gäller från 1 nov och som längst till 31 aug 2024.

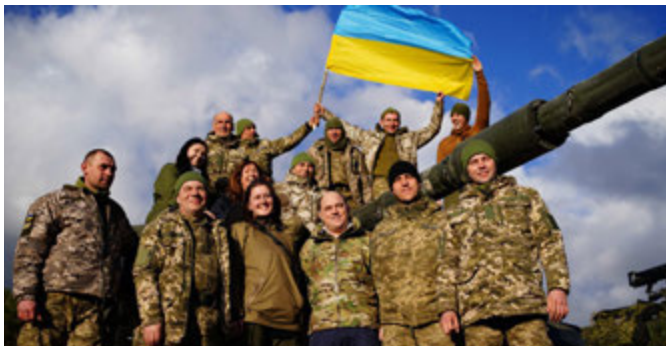
Överste **Lennart Wikströms** placering som chef för Södra skånska regementet P7 förlängs från 1 feb tills vidare, dock längst till 31 mars

UKRAINA VINNER INFORMATIONSKRIGET

Ukraina har på ett effektivt sätt använt alla de verktyg som finns i dagens medievärld och producerat innehåll som berört och engagerat både den egna befolkningen och en internationell publik. Det framgår i FOI-rapporten "Ukrainas Informationsfront".

INFORMATION HAR VARIT en uttrycklig del av Ukrainas krigföring. De har framgångsrikt använt allt från humor, sarkasm och känslor till memes och trollningstekniker. Den politiska ledningen har snabbt hakat på trender inom kommunikation och sociala medier för att förstärka sitt budskap och nå ut till rätt publik.

FOI har på uppdrag av Försvarsmakten studerat allt

Information har varit en uttrycklig del av Ukrainas krigföring och de har använt humor, sarkasm och känslor. Här en bild med den brittiska försvarsministern Ben Wallace tillsammans med ukrainska soldater

BEN BIRCHALL/POOL/AFP

från sociala medieinlägg till officiella tal och mediakampanjer från fyra olika källor: regeringen, militären, media och civilsamhället.

– Betydelsen av informationsmiljön som en del av den moderna krigföringen ökar. Det är viktigt för Försvarsmakten att

ständigt utveckla våra förmågor utifrån de omständigheter som råder, så det är ett angeläget område att studera, säger Anna Yngman, Försvarsmaktens ställföreträdande kommunikationsdirektör.

Mer information finns på FOI:s webbplats

2025.

Generalmajor **Karl Engelbrekts-son** placeras som TFF (till förfogande) hos chefen för Försvarsstaben från 18 juni och som längst till 30 juni.

Generallöjtnant **Thomas Nilsson** placeras som chef för Must från den 1 maj tills vidare, dock längst till 30 april 2027. Nilsson befordrades till generallöjtnant vid tillträdet.

Överste **Magnus Ståhl** placeras som chef för genomförandeavdelningen vid Rikshemvärnsstaben från den 27 juni tills vidare, dock längst till 31 jan 2025.

Överste **Hans Granlund** placeras som försvarsattaché vid Sveriges beskickning i Kiev (Ukraina) med sidoackreditering till Tbilisi (Geor-

gien) från 1 april tills vidare, dock längst till 31 aug 2024.

Överste **Jörgen Lönngren** placeras som militärattaché i Washington DC (USA) med sidoackreditering till Ottawa (Kanada) från 1 aug tills vidare, dock längst till 31 aug 2026.

Överste **Dan Rasmussen** placeras som chef för Gotlands regemente P 18 från 17 aug tills vidare, dock längst till 31 mars 2028.

Överste **Gustaf Wallerfelts** tjänstledighet förlängs för tjänstgöring som chef hos FRA från 1 juli tills vidare, dock längst till 30 juni 2024.

Överste **Magnus Frykvall** placeras som elev vid Royal College of Defence Studies Defence Academy

of the United Kingdom från 17 aug till 2 aug 2024.

Överste **Stephan Sjöberg** placeras som chef för Artilleriregementet A8 från 27 juni tills vidare, dock längst till 31 maj 2026.

Kommendör **Fredrik Sund** placeras som chef för materielavdelningen vid stödenheten, Försvarsstaben, från 1 juni tills vidare, dock längst till 31 maj 2026. Sund befordrades till kommendör vid tillträdet.

Kommendör **Magnus Lünning** placeras som chef för Militärregion mitt från 19 juni tills vidare, dock längst till 30 nov 2025.

Kommendör **Jonas Källestedt** placeras som chef för J3 OPL OPS från 17 juni tills vidare, dock längst till 1 juli 2026.

STARKT ENGAGEMANG HOS VÄRNPLIKTIGA

När 100 värnpliktiga samlades under värnpliktskongressen i april stod frågor om ersättningar och inkludering högt på agendan. Mot slutet valdes även ett nytt Pliktråd.

DELTAGARNA KOM FRÅN Sveriges alla värnpliktsutbildande förband. Under veckan fanns även bland andra Plikt- och provningsverket, Försvarets materielverk, överbefälhavaren och försvarsministern på plats. Majken Hallbygård, avgående ledamot i Pliktrådet, konstaterar att engagemanget från de värnpliktiga är stort och viljan att förändra påtaglig.

– De diskussioner som väckte störst engagemang var hur man ska utveckla den information som de som mönstrar får om sin befattning innan de rycker in, hur Försvarsmakten ska bli bättre på att inkludera och stärka de som identifierar sig som HBTQI+, ersättningsfrågan för värnpliktiga och inte minst frågor kring den personliga utrustningen, fortsätter hon.

Pliktrådet delade också ut två priser. Vandringspriset ”Sveriges bästa förband” gick till Norrlands dragonregemente K4 som, trots akut materielproblematik, bedriver en mycket bra utbildning och ett välfungerande medinflytandesystem.

Det nyinstiftade hederspriset gick till förvaltare Magnus Möller, som arbetar på Försvarsmaktens Ledarskaps- och pedagogikenhet (FM LOPE). Han fick priset för att han ”med ett oavbrutet engagemang står upp för rättvisa

Kongressen röstade om Sveriges bästa förband. K4 fick flest röster.

Nya rådet från vänster: Sigge, Annie, Alice, Yasmine, Isak.

ledarskapsmetoder och förhållningssätt gentemot personalkategorin värnpliktiga.”

Under Värnpliktskongressens fjärde dag valde Sveriges värnpliktiga fem nya förtroendevalda ledamöter till Pliktrådet: Sigge Lagerqvist från P4, Annie Hugosson från FöMedC, Alice Nilsson från Lv6, Yasmine Malla från P18 och Isak Andersson från P7.

– Jag verkligen se fram emot den nya uppgiften. Kamraterna som har småsyskon har sagt åt mig att fixa en ännu bättre värnplikt till dess att deras syskon genomgår

sin utbildning, säger Alice Nilsson.

Text Majken Hallbygård

FAKTA PLIKTRÅDET

Pliktrådet består av fem förtroendevalda före detta värnpliktiga ledamöter. Under ett års tid har dessa i uppgift att föra talan åt Sveriges totalförsvarspliktiga under grundutbildning och arbeta för att deras utbildningsförhållanden fortsatt utvecklas till det bättre.

"AVGÖRANDET STÅR PÅ MARKEN"

Den 18 juni blev han chef för Försvarsmaktens största försvarsgren. Armén står inför fördubblad storlek, fortsatt stöd till Ukraina och kommande Natomedlemskap.

– Utmaningen blir att prioritera och balansera resurserna, säger arméchef Jonny Lindfors.

FÖRSVARSBESLUTET för tre år sedan betydde fyra nya regementen och en storleksmässig fördubbling inom tio år. Redan det en utmaning.

Sedan kom Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och några månader senare Natoansökan.

Plussa på ett politiskt beslutat materielstöd till Ukraina. **Vilka är de största utmaningarna?**

– Vi ska hantera fyra operationslinjer: stödja Ukraina, hålla en hög nationell insatsberedskap, bemanna och anpassa oss för Nato samt växa enligt försvarsbeslutet. Kokas det ned, betyder det att det gäller att prioritera resurserna personal och materiel nog. Den materiella tillgängligheten åderläts med tanke på Ukrainastödet samtidigt som vi ska träna fler och mer här hemma.

FRAMTIDENS KRIG SKULLE vara högteknologiskt och till stor del utspelas i cybberymden. Istället är det ord som skyttegravsstrider, artilleridueller och stridsvagnshinder som gäller i Ukraina. **Vilka lärdomar kan vi dra från kriget?**

– Hybridkriget var det alla förutspådde och det pågår parallellt, Ukraina är oerhört skickliga på såväl cyberförsvar

JONNY LINDFORS

Bakgrund: Född 1975, uppvuxen i Kiruna, bor i Järfälla.

Familj: Gift med Maria, två söner, 15 och 17 år

Karriär: Värnplikt 1995 på I 21. Därefter befattningar på I 22, I 19, K 3, LG och HKV. Två utlandstjänstgöringar (Kosovo 2001, Afghanistan 2011). US Army War College 2018. Chef I 19 2018. FM Förbandsproduktionschef 2021, Försvarsmaktens expert i försvarsberedningen 2023. Arméchef från den 18 juni 2023.

Det visste du inte om Jonny:

"Jag var en av få personer som firade millennieskiftet på toppen av Kebnekaise. Friluftsliv och vinterfjäll är två passioner som jag aldrig hinner lägga tillräcklig tid på."

som kraftfull strategisk kommunikation. Men illusionen om precisionskriget är slaget i spillror. Krigets karaktär har bara delvis förändrats. Det som avgör är massa, uthållighet, eld och rörelse. Det finns inget nytt eller gammalt krig, bara fler domäner. Och avgörandet kommer alltid att stå på marken, för där bor människorna.

JONNY LINDFORS FÅR räkna med en extremt kort "ny-på-jobbet"-fas och kanske inte någon längre sommaresemester. **Vad står på din agenda den första tiden?**

– Första veckorna går åt till att möta personalen på Arméstaben, sedan träffa övriga europeiska arméchefer i Tyskland, därefter Almedalen. Det första bilaterala arméchefsmötet blir traditionsenligt med finske arméchefen Pasi Välimäki. Sedan kommer jag vilja lära känna mina direkt

underställda chefer samt genomföra förbandsbesök på de 18 organisationsenheter som utgör försvarsgrenen.

Text Dag Enander

PORTRÄTTET

GULDGOSSE

Oscar Cederman tillverkar mössband. Ett hantverk som lever kvar sedan 1800-talet.

OSCAR CEDERMAN

Bor: Bromma, Stockholm

Jobbar på: Försvarsmaktens tekniska skola (FMTS), markverkstaden, Stockholm

Karriär: Vpl i Arvidsjaur, GSS/K, markverkstaden sedan 2019

På fritiden: Styrketräning

MITTEN AV 1800-TALET infördes rundmössa med mössband till flottans uniformer. Efter nästan 200 år lever traditionen vidare; mössbanden med gyllene text tillverkas fortfarande på samma sätt. Och det är Oscar Cederman vid FMTS Markverkstad i Stockholm som står för tillverkningen.

Han började i Försvarsmakten 2011 som skyddsvakt, blev skeppstekniker 2015 och flyttade över till Markverkstad Stockholm 2019. Där fattade han snabbt tycke för småreparationsdetaljen, där det handlar om att låta kreativiteten flöda. Utöver reparationer av allt från elverk till trasiga tält sker där även nytillverkning, och tillverkning av prototyper, inom sömnad. Och så tillverkas där alltså mössband.

– När jag började hade mössbandstillverkningen släpat efter ett tag och det var brist på mössband. Så hela första året arbetade jag nästan uteslutande med den tillverkningen, förklarar Oscar.

Till dags dato har han tillverkat omkring 4000 mössband.

– Det är ett pyssligt jobb som kräver stort tålamod och en stadig hand, det tycker jag är roligt.

Tillverkningen börjar med att band klipps till i rätt längd.

Därefter blandas färgen som stryks på bandet genom en schablon. När färgen fått torka lite, appliceras bladguld. Överblivet bladguld borstas sedan bort och oftast krävs det lite efterarbete innan mössbandet blir klart. Arbetet tar ungefär en timme per mössband, räknat i effektiv tid.

– Efter nästan fyra år tycker jag att jag har fått till tekniken bra. Att använda verktygen på rätt sätt och med rätt kraft, till exempel. Och så gäller det att blanda färgen rätt. Blandas den fel märks det inte förrän det är för sent, berättar Oscar.

GAMLA SÄTTET ÖVERLÄGSET

FÖR ETT TAG sedan prövade Oscar att effektivisera processen, genom att bara använda guldfärg utan bladguld.

– Det försöket föll inte väl ut. Färgen blev helt fel och det gick inte att få till det som jag ville ha det. Det gamla sättet är fortfarande det som gäller, sammanfattar Oscar.

Han har tidigare arbetat som skeppstekniker i marinen och då burit rundmössa med mössband.

– Men då hade jag ingen aning om varken traditionen, hur värdefulla mössbanden är eller hur mycket arbete som ligger bakom dem.

”STÖRSTA SOM HÄNT

– Natoanslutningen är större än när Sverige gick med i EU. Den största säkerhetspolitiska förändringen på flera hundra år. Jag är inte säker på att alla svenskar inser det.

SÅ FORMULERAR SIG Sveriges främsta Nato-expert, Ann-Sofie Dahl, ledamot i Kungliga Krigsvetenskapsakademien. Hon är docent i internationell politik, knuten till den amerikanska tankesmedjan Atlantic Council och arbetar sedan 20 år med Natofrågor i Danmark. Ann-Sofie är aktuell med boken *Nato: Historien om en försvarsallians i förändring*.

– Att Sverige går med i Nato är superstort. Det är hardcore, kan man säga. Det handlar om säkerhet och försvar, liv och död, säger hon.

Nato innebär mer än för-

NATO

”Att Sverige går med i Nato är superstort, det är hardcore kan man säga. Det handlar om säkerhet och försvar, liv och död.”

svarsförmåga. Den svenska utrikespolitiken förändras när Sverige får alliansens tyngd bakom orden.

– När det gäller internationella säkerhetsfrågor går Sverige från att mest prata inom FN till att kunna göra verkstad på riktigt i Nato. Det ger Sverige ny auktoritet i utrikespolitiken. Jag har sett det här i Danmark. Det öppnar dörrar och man lyssnar mer på ett Natoland, säger Ann-Sofie.

Inom organisationen får Sverige en tung position som välorganiserat land med en modern försvarsmakt, en så kallad ”security producer” på Natospråk. Med Sverige och Finland får försvarsalliansen en större nordisk-baltisk tyngd. Det betyder konkret påverkan inom hela Natos norra flank från Norra ishavet längs gränsen till Litauen och Danmark i söder.

Ann-Sofie tror att kraven på medlemsländernas försvarsan-

slag kommer att öka till cirka tre procent av BNP. Hon räknar också med att det blir förändringar i kommandostrukturen med Sverige och Finland som medlemmar.

MILITÄR MOBILITET

EN ANNAN PÅGÅENDE förändring är att materiel och personal behöver kunna flyttas enkla mellan medlemsländerna. Ett slags Schengen för ökad rörlighet inom Nato är att vänta, enligt Ann-Sofie.

– Militär mobilitet behöver förbättras. Det stärker snabb insatsberedskap och försvarsförmåga och det minskar byråkratin.

PÅ FLERA HUNDRA ÅR”

De stora frågorna om ökad försvarsförmåga och dess kostnader ska diskuteras på Natos toppmöte i Vilnius den 11-12 juli. På agendan finns flera tunga strategiska frågor i kölvattnet av det inriktningsbeslut som fattades i Madrid 2022.

– Den primära hotbilden är Ryssland. Men Nato har också ett så kallat 360-gradersperspektiv; man behöver ha koll i hela världen, säger Ann-Sofie.

Nato har samarbeten och partnerländer i Asien, Australien och Sydamerika. Hotet från Kina växer. Cyberat-

PRIVAT

Ann-Sofie Dahl, ledamot i Kungliga Krigsvetenskapsakademien.

”Den primära hotbilden är Ryssland. Men Nato har också ett 360-gradersperspektiv – man behöver ha koll i hela världen.”

tacker har blivit vardag. Försvarsalliansen verkar i en ny multipolär världsordning där väst har tappat en del av herraväldet.

Ann-Sofie Dahl har följt och forskat om Nato i många år. Hon är imponerad av att den stora organisationen är så flexibel och anpassningsbar till världsläget. Från kalla kriget till murens fall och

Balkankrigen. Från 9/11 med fokus på internationell terroristbekämpning till Europa och kriget i Ukraina. Mitt i ett nytt internationellt säkerhetsläge med pågående cyberkrigföring och påverkansoperationer.

– Jag tror det är bra för alla som är engagerade i försvaret och internationell politik att läsa på om Natos historia och följa dess utveckling. Nato påverkar oss alla, säger Ann-Sofie Dahl. ◀

Text Mats Paulsen/Fst Komm

5 FRÅGOR OM NATO

Hur påverkas det svenska försvaret av ett medlemskap?

»» Vår försvarsförmåga är alltid en nationell angelägenhet och ett ansvar, oavsett medlemskap. Bedömningen är att ett Nato-medlemskap kommer att underlätta Försvarsmaktens huvuduppgift – att försvara Sverige mot väpnat angrepp – avsevärt. Den krigsavhållande effekten ökar markant om Sverige går med i Nato, eftersom ett angrepp mot Sverige

är ett anfall mot övriga medlemmar i Nato.

Vad händer om ett angrepp ändå sker?

»» Då stärks vår förmåga att stå emot, eftersom vi försvarar oss tillsammans med andra och har en gemensam operativ planering. Som medlem i Nato skulle vi ha reellt inflytande över Natobeslut och agerande i Sverige och vårt närområde, i händelse av ett angrepp.

Vilka övergripande förändringar blir det för det svenska försvaret när vi går med i Nato?

»» Det blir en planerad och succesiv övergång såväl på strategisk som taktisk nivå. För Försvarsmakten som helhet sker övergången ordnat under ett par års tid. Vi deltar ju redan i övningar och internationella insatser med Nato.

Hur går det med arbetet att förbereda Försvarsmakten för ett medlemskap?

»» Försvarsmakten

har utvecklat en svensk implementeringsplan byggd på Natos krav för integration. Arbetet har gått snabbare än förväntat. Erfarenheter från mångårigt samarbete som partner till Nato har bidragit till det höga tempot.

Finland blev medlemmar i Nato den 4 april. Vad innebär det för Sverige?

»» Finlands medlemskap är bra för Sveriges säkerhet. Vi har redan status som inbjudna och säkerhetsförsäkringar från Natomedlemmar.

TIO OMRÅDEN SKA SÄKRA

Sedan juli 2022 samverkar tio arbetsgrupper bestående av Försvarsmaktens och Nato-representanter.

CYBERFÖRSVAR

Försvarsstabens cybersäkerhetssektion koordinerar Sverige och Nato inom bland annat informationssäkerhet och cybersäkerhetsförmågor. Operationsavdelningen J6 och Must deltar i arbetet.

Sverige har fått bra återkoppling vad gäller våra förmågor. Bland annat för särskild utveckling av cybersoldater.

NATOUTBILDNING

De som ska ta befattningar på

en Nato-stab är högst prioriterade för Natoutbildning. Till en början rör det sig om cirka 80 militära befattningar. I andra hand prioriteras utbildningar för de befattningar i Sverige som har stort samröre med Nato.

Breda orienteringskurser om Nato finns redan på samarbetsytan Internationell Utbildning på Emilia.

FÖRSVARSMEDICIN

Sjukvård, som idag ingår i Logistik, är ett självständigt fält inom Nato med en egen så kallad kommandokedja. Att ställa om Försvarsmaktens förmågor att ta hand om skadeutfall

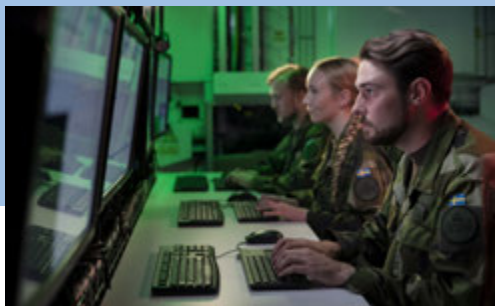
nationellt och i Natooperationer är en stor förändring.

FLYG- OCH MISSILFÖRSVAR

Natos krav är att Sverige utan fördröjning kan bidra i flyg- och missilförsvar (Day Zero Capability). Det betyder bland annat att sömlöst kunna gå från nationellt försvar till att bidra i Natos kollektiva försvar. Integrationsplanen för detta är i princip klar.

UTRUSTNING OCH MODERNISERING

Nyckelpersonal utbildas redan löpande så att Sverige kan delta i Nato Defence Planning Pro-

MATTIAS ANDERSSON/FÖRSVARSMAKTEN

Cyberförsvaret.

NIKO THESKA/BUNDESWEHR

Natoutbildning.

JIMMY GROONA/FÖRSVARSMAKTEN

Försvarsmedicin.

FÖRSVARSMAKTEN

Flyg- och missilförsvar.

ANSLUTNING TILL NATO

cess (NDPP), motsvarigheten till Försvarmaktens Strategiska Plan.

Ett annat område är standardisering (STANAG, Standardization agreement). För att kunna samverka behöver medlemsnationerna exempelvis liknande stridsteknik, materiel och planering.

LEDNINGSTÖDSYSTEM

Sammankoppling av ledningsstödsystem är indelad i tre faser: utarbeta planen, tillse tekniska förutsättningar och slutligen integrering med Nato. Arbetet innefattar såväl teknik och metoder som signalskydd och informationshantering.

NATOBEMANNING

Natos normala anslutningsplan för bemanning pågår stegvis över sju år. Exakt antal är inte fastställt än, men Sveriges kvot som tjänstemän i Nato-strukturen bör bli cirka 200-220 befattningar över tid. Utöver dessa kommer Sverige behöva svensk representation, alltså de som företräder Sverige i bland annat Bryssel.

ÖVNINGSPLANERING

Den strategiska övningsplanen är i princip redan implementerad. Sverige har ju övat tillsammans med Nato sedan 00-talet. Som fullvärdig medlem bjuds Sverige in till övningar vi tidigare inte deltagit i.

LOGISTIK OCH VÄRDLANDSSTÖD

Tar bland annat hand om planering av logistik för att kunna ta emot stöd av andra Natoländer. Här ingår även planeringen av logistik för att kunna fungera som transitland för stöd inom Nato.

FÖRBAND I NATOS STRUKTUR

Arbetar med anpassning till Natos planer för artikel 5. Enligt artikel 5 har Sverige skyldighet att betrakta ett väpnat angrepp på ett annat Natoland som ett angrepp på Sverige. Vi ska stödja det angripna Nato-landet med de åtgärder som krävs, inklusive militära.

FMV

Ledningsstödsystem.

ASTRID AMTÉN/SKAGE/STRIDSFOTO

Logistik och världlandsstöd.

MARCUS ÄHLEN/FÖRSVARMAKTEN

Natobemanning.

ANTONIA SEHLSTEDY/STRIDSFOTO

Övningsplanering.

ANSLUTER MED FOKUS

Finlands anslutning till Nato den 4 april var tämligen odramatisk för den finska försvarsmakten. Deras kommunikationsdirektör Johan Tillander berättar om en organisation som kliver in i försvarsalliansen med ett stadigt grepp om den nationella verksamheten.

Johan Tillander medger att det har varit några tunga år på jobbet. För honom såväl som för kollegorna ute i organisationen. Han är finska försvarsmaktens kommunikationsdirektör och en del av myndighetens ledning, med inblick i arbetet inför och efter Finlands anslutning till Nato den 4 april.

Men han understryker att den höga arbetsbelastningen inte bara beror på den

– Pandemin, den förändrade säkerhetspolitiska miljön och ökad verksamhetsnivå är andra faktorer som har bidragit. Så även om anslutningen i sig varit krävande – och fortsätter att ställa höga krav på oss – är den bara en del i ett större sammanhang.

Att ta steget från ickeallierad till en del av försvarsalli-

ansen Nato påverkar naturligtvis Finland och den finska försvarsmakten på många sätt. Kanske främst i ett slags kulturell aspekt. Johan Tillander pekar på den kulturförändring som behöver ske, inte bara inom finska försvarsmakten utan hos hela befolkningen.

– Uppfattningen att Finlands försvar är något som angår alla är djupt rotad i finländarna.

Men som Natomedlem handlar det ju inte längre bara om att försvara Finland, utan också bidra till det gemensamma försvaret. Det är kanske den största förändringen som medlemskapet medför, säger han.

”I GOD ORDNING”

SJÄLVA DE PRAKTISKA aspekterna av att kliva in som medlem i försvarsalliansen är förvisso omfattande, men inget som varit överväldigande eller skapat oro. Möjligen har det att göra med inställningen att ”det är bättre att göra saker i god ordning än att fatta snabba beslut

som man måste gå tillbaka och ändra i efterhand”. Med andra ord, förtydligar Johan Tillander: även om processen emellanåt har skapat en del brådska i delar av organisationen har den ordinarie verksamheten prioriterats.

– Vi måste fokusera på att möta våra målsättningar inom utbildning och beredskap.

Ett mer påtagligt skäl är att finska försvarsmakten redan gjort många anpassningar, då Finland varit partnernation till Nato under en längre tid. Dessutom har man under de tre senaste åren upplevt ganska speciella omständigheter som på olika sätt förberett organisationen.

Många förband har exempelvis haft mer internationell samverkan än tidigare och ytterligare slipat på samverkan i Natosammanhang.

Pandemin 2021 påverkade hela den finska försvarsmakten och ställde krav på anpassningar hos personen långt utöver det vanliga.

Johan Tillander är kommunikationsdirektör i finska Försvarsmakten.

FÖRSVARSMAKTEN FINLAND

REUTERS/JANIS LAZANS/TT

Finland har liksom Sverige samarbetat militärt med Natoländer under många år. Här överar en finsk soldat granatgevärsskytte under överinseende av en amerikansk soldat, i övningen Northern Forest 23 i maj.

När Ryssland ”aktiverade sig på Ukrainafronten” höjdes verksamhetsnivån markant, berättar Johan Tillander.

LÖPANDE INFORMATION

SJÄLVFALLET HAR Natoansökan och -anslutningen väckt frågor hos personalen, främst kring villkor för utlandstjänstgöring och vad som gäller för värnpliktiga.

– Vi har ju informerat löpande under året, så min uppfattning är att personalen har fått den information vi har kunnat ge dem, även om man alltid funderar på om vi inte hade kunnat ge ännu mer, säger Johan Tillander men konstaterar samtidigt att många frågor ännu inte går att besvara. En del rör så-

dant som kräver förändringar i Finlands lagstiftning och andra är under utredning.

Integrationsprocessen som startade ungefär ett år före anslutningen innebar att myndigheten hade en god uppfattning om vad som skulle krävas rent byråkratiskt – vilket inte är någon försumbar aspekt i sammanhanget – vid en anslutning. Därför utlöste inte själva anslutningen några överraskande floder av dokument och information.

– Det är klart att det kommer mer handlingar än tidigare och att det har ökat arbetsmängden för oss. Men det blev inte på något sätt ohanterligt för organisationen.

Johan Tillander understry-

ker att integrationen inte alls är färdig. Men nu sker den som en del av den ordinarie verksamheten i stället för som centralt styrda projekt. Han tror inte att de kommer i mål ännu på några år. Dagen då Finland blev fullvärdig medlem i Nato passerade tämligen obemärkt för den stora massan i Försvarsmakten, eftersom många förband var upptagna med övning och annan verksamhet.

– Vi ordnade inga gemensamma ceremonier i Försvarsmakten, utöver flagghissning vid högkvarteret och att vi uppmärksammade det i sociala medier. Och nästa dag var det arbete som vanligt. ◀

Text **Henrik Lundqvist Rådmark**

”Säkerheten för vår personal hade högsta prioritet”

Mellan den 20 och 26 april evakuerade Försvarsmakten 175 personer ur Sudan, i en operation som genomfördes under svåra förhållanden.

FÖRSVARSMAKTEN VAR bland de första som var på plats med rätt resurser och rätt mandat. Onsdagen den 19 april beslutade regeringen att ge myndigheten i uppdrag att ge stödja Sveriges ambassad i Khartoum vid evakuering av personer och materiel från Sudan.

– Tack vare beredskaps-satta resurser kunde en TP 84 Hercules, lastad med personal och materiel, frambasera till Grekland redan under torsdagen. Detta blev också rekognoseringsstyrka för att säkerställa det kommande styrkebidraget, säger flygvapnets operations-

chef överste Peter Greberg.

Djibouti var slutmålet men på grund av diplomatiska tillstånd fick flygningen ske i etapper. Under fredagen kunde ytterligare två TP 84:or flygas direkt till Djibouti med ytterligare personal och materiel till regionen med målsättning att sätta svenska medborgare i säkerhet.

Sammantaget stod då tre svenska TP 84 Hercules och en styrka på cirka 100 personer från Försvarsmakten i Djibouti, redo att lösa uppgiften.

– Insatsen var både komplex och riskfylld, varför säkerheten för vår personal och våra flygplan hade högsta prioritet. Detta krävde att operationen fick ett breddat politiskt mandat för luftbron mellan Djibouti och Sudan, säger Peter Greberg.

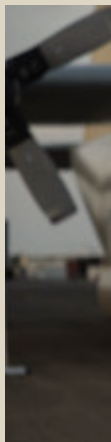
Därför var riksdagsbeslutet som fattades under söndagen den 23 april av stor vikt för För-

svarsmakten. Beslutet innebar att riksdagen medgav att regeringen ställde en väpnad styrka till förfogande för att i enlighet med folkkrätten stödja och genomföra en evakueringsinsats från Sudan i nära samverkan med andra stater och internationella organisationer.

LUFTBRO ETABLERAS

EFTER SNABBA POLITISKA beslut kunde en luftbro etableras mellan Djibouti och en flygbas norr om Khartoum. Beslutet medgav även att evakueringsflygningarna gällde utländska medborgare och materiel.

– Vi fick så kallade slot-tider att förhålla oss till när vi fick tillstånd att landa på flygbasen. Ett nära och gott samarbete med övriga nationer som också deltog i evakueringsinsatsen, där vi delade med oss av erfarenheter och kartor var en

framgångsfaktor, säger kontingentschef överste Mattias Ottis.

I den drygt 40-gradiga fuktiga värmen planerades varje evakueringsflygning mycket noggrant.

– Ingen insats är möjlig utan dess ingående delar och kompetenser. Alla är lika viktiga och är nyckelspelare inom sitt område för att vi skulle lyckas med vårt uppdrag – att föra svenska och utländska medborgare i säkerhet, säger överstelöjtnant Mikael Månsson, Flygstabens flygoperativa ledningsresurs i Djibouti.

– Hela styrkebidraget och insatsen har präglats av stor professionalism. Vi har kunnat arbeta lugnt och metodiskt, trots stora osäkerheter, med ett viktigt uppdrag. Det har varit stimulerande att lösa detta tillsammans med övriga delar ur Försvarsmakten och med andra myndigheter och nationer, säger Mattias Ottis.

INSATSEN AVSLUTAS

PÅ KVÄLLEN DEN 26 april kom så beslutet att den svenska evakueringsinsatsen avslutas.

– Jag är så otroligt stolt över

flygvapnets personal. I och med att vi har krigsförband i ständig insats och beredskap är vi tränade och förberedda på vår uppgift. Vi visade det med evakueringen från Kabul i Afghanistan, och vi har visat det ännu en gång med denna evakueringsinsats från Sudan, säger flygvapenchef Jonas Wikman. ◀

Text Louise Levin/Flygvapnet

Foto Axel Öberg/Försvarsmakten

EVAKUERINGEN FRÅN SUDAN

Den svenska kontingenten leddes av stf chef för Skaraborgs flygflottilj, överste Mattias Ottis.

Antal genomförda evakueringsflygningar: 7.

Antal evakuerade: 174, varav 52 barn.

Antal deltagande: Cirka 100 medarbetare inom Försvarsmakten.

Resurser från flygvapnet:

» Tre TP84 Hercules med besättning från 73:e transportflygskvadronen.

» Ett transportflyg med besättning från 75:e statsflygskvadronen.

» 25:e flygbasjägarkompaniet.

Den svenska insatsen möjliggjordes genom ett sammansatt förband med antal olika resurser och förmågor.

Mattias Ottis, ställföreträdande förbandschef på Skaraborgs flygflottilj F 7, var styrkechef på plats och säger att det var en lugn och lösningsorienterad insats.

Flygvapnets operationschef, överste Peter Greberg, konstaterar att evakueringsoperationen var både komplex och riskfylld.

MED ORDET SOM VAPEN

BILEN BROMSAR IN framför huset där en grupp beväpnade och maskerade män väntar. Två personer kliver ur, hälsar avslappnat på mannen som står högst i rang – och bjuds in. Sällskapet är väntat. De tillhör fältsäkerhetsplutonen på 13:e säkerhetsbataljon och ägnar sig åt så kallad personbaserad inhämtning,

Humint. Det innebär att genom olika samtalsmetoder och med kunskaper om mänskligt beteende införskaffa information som lämnas frivilligt. Att föra ett lugnt och avslappnat samtal i en högriskmiljö, till exempel i en utländsk kontext där vapen är en naturlig del av omgivningen, är en utmaning som måste övas.

På hemmaplan rör sig plutonen i patruller över hela Sverige med uppgiften att indikera, identifiera eller klarlägga säkerhetshotande verksamhet. Plutonchefen Christian förklarar att det är ett spännande och omväxlande jobb som ständigt är skarpt.

– Våra uppgifter handlar om att utreda händelser ur ett

Fanns det något under samtalet som indikerade det kommande eldöverfallet? Hur påverkas vår relation till kontaktpersonen efter händelsen? Samtalet analyseras ur flera perspektiv för att kunna planera framtida möten.

OAVSETT OM DET HANDLAR OM FRIVILLIGA SAMTAL ELLER FÖRHÖR UNDER TVÅNG ÄR FÄLTSAKERHETSPLUTONENS MÅL DETSAMMA: ATT UPPTÄCKA OCH FÖRSTÅ SÄKERHETSHOT.

Text K-J Torstensson Foto Jon Hertov & K-J Torstensson

säkerhetsperspektiv. Det kan vara allt från dröningarincidenter till att någon okänd försöker kontakta FM-personal på ett avvikande sätt. Det kan egentligen handla om vad som helst, så det är en enorm bredd på uppgifterna.

– Vi arbetar även proaktivt och letar efter brister som kan exponera vår sidas skyddsvärden.

Han beskriver Humint som en mental närkamp som kräver fokus, att kunna tänka utanför boxen och samtidigt vara noggrann.

I dag är Fsäk-plutonen på Livgardets övningsfält och övar framryckning i högriskmiljö till ett planerat möte med en kontaktperson. Eftersom plutonen ofta uppträder i mindre

patruller måste personalen öva på hur de agerar om de hamnar i en eldstrid.

– Vi behöver helt enkelt kunna ta hand om oss själva för att inte vara en friktion i andras verksamhet. Så vi övar gärna så mycket som möjligt tillsammans med andra enheter. Exempelvis med personal ur tolkplutonen eller det militära

personskyddet, eller som i dag där delar ur Stockholmspiketen agerar förstärkt närskydd och personskydd, förklarar Christian.

Ända sedan plutonen skapades för snart tio år sedan har Fsäk ständigt deltagit i större internationella insatser som Försvarsmakten har bidragit till.

DRAMATISKT SLUT

EFTER MÖTET MED den lokala kontaktpersonen är patrullens fordon under tillbakaryckning när det plötsligt hörs ettrig eldgivning. Bilen ryker och personalen krånglar sig ur så snabbt det går för att söka skydd. De besvarar elden samtidigt som attacken rapporteras in. Patrullen drar sig ur med det utslagna

fordonet som skyl. En i patrullen kastar en rökhandgranat, som täcker deras rörelse.

De skarpa uppgifterna i Sverige är inte lika högtintensiva som scenariot i övningen, men är många och ofta komplexa på andra sätt. Främmande makts underrättelseaktiviteter

personal, anläggningar och verksamheter.

– Även om man sitter i ett samtal med en människa här hemma, som är vänligt inställd och vill prata med dig, kan man upptäcka information som individen av olika anledningar tycker är obekvämt att prata

Att få personen att vilja fortsätta prata med dig och delge den information du är intresserad av – däri ligger utmaningen.

i Sverige har nyligen aktualiserats i media. För fältsäkerhetsplutonen har det hotet alltid varit en prioriterad uppgift att motverka, främst när det är kopplat till Försvarsmaktens

om. Att få den personen att vilja fortsätta prata med dig och delge den informationen du är intresserad av, däri ligger utmaningen som samtalsledare. <

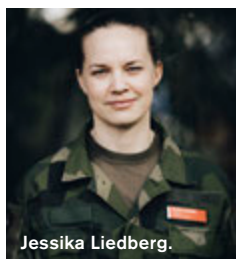
FAKTA FÄLTSÄK

FSÄK BESTÅR AV ...

- » förhållsledare som har en fördjupad utbildning i HUMINT, och som främst nyttjas vid förhör av krigsfångar
- » samtalsledare (vilka ofta har en bred erfarenhet av inhämtning)
- » utredare (vilket är en instegsbefattning som gör mer avgränsade utfrågningar)

Tillsammans besitter de tre befattningarna en unik kompetens inom personbaserad inhämtning i Försvarsmakten. De är ofta ute på fältet för att utreda händelser i syfte att försvåra och avväjra en motståndares agerande.

De är en del av 133:e exploateringsskvadronen på 13:e säkerhetsbatal-

Jessika Liedberg.

JON HERTOV

jonen som även består av systerplutonen KTSU (Kriminalteknisk säkerhetsunderrättelsetjänst). Båda plutonerna arbetar med inhämtning av information, men medan Fsäk har fokus på den mänskliga arenan, använder KTSU kriminaltekniska metoder.

– Just nu är skvadronen i en tillväxtfas då antalet inkomna uppgifter ständigt ökar. Många som börjar här upptäcker att det finns många in-

riktningar att fördjupa sig inom och därför stannar man i regel länge hos oss på exploateringsskvadronen, säger skvadronchef Jessica Liedberg.

13:E SÄKERHETS-BATALJONEN ...

... är ett försvarsmakts-gemensamt krigsförband med hög tillgänglighet och som kan verka i hela konfliktskalan, från fred till krig. Bataljonen kan upptäcka, klarlägga och motverka säkerhetshotande verksamhet i form av främmande underrättelseinhämtning, kriminalitet, terrorism, sabotage och subversion riktad mot Försvarsmaktens prioriterade skyddsvärden. Uppgifterna syftar till att sammankoppla en

händelse till en motståndare, reducera effekterna av dessa säkerhetshot mot Försvarsmakten (som till exempel kan vara att inhämta känslig information eller stöld av materiel). Genom att upptäcka brister i exempelvis informationshantering eller hur medarbetare uppträder i tjänsten, kan även Försvarsmaktens egna sårbarheter minskas.

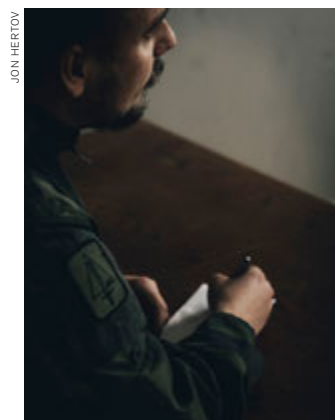
» Bataljonens förmåga att upptäcka säkerhetshotande verksamhet är en del i Försvarsmaktens förvarnings- och beredskapshöjande system.

» 13:e säkerhetsbataljonen rör sig över hela Sverige, i alla former av terräng, från skärgård till subarktisk miljö – och under alla årstider.

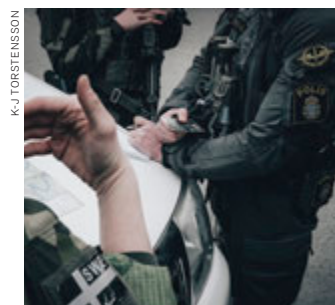

För att kunna genomföra en samverkan i högriskmiljö behöver någon avdelas för att sköta den inre säkerheten i rummet.

JON HERTOV

Samtalet är utgångspunkten för huvuddelen av inhämtningen där operatörens sociala förmåga är avgörande.

K-J TORSTENSSON

Att öva tillsammans med andra enheter och myndigheter är utvecklande och ökar Fältsäkerhetsplutonens förmåga att tillföras som resurs till andra militära förband.

K-J TORSTENSSON

Som samtalsledare måste du kunna möta människor i olika situationer och överbygga kulturella skillnader för att genomföra ett bra samtal.

JON HERTOV

Samövning med andra enheter som arbetar annorlunda innebär både friktioner och synergier som skapar nya erfarenhetsvärden.

A photograph of three soldiers in full camouflage gear standing in a grassy field. The soldier on the left is a woman with a ponytail, wearing a cap and looking down. The soldier in the center is a man wearing a helmet with night vision goggles and holding an assault rifle. The soldier on the right is also a man in a helmet. The background shows a cloudy sky and a line of trees.

REKORDÖVNINGEN

Luftvärnsregementets gruppering av Patriot-robotar vid Bromma flygplats lockade många nyfikna.

DU VAR FÖRMODLIGEN EN AV DE DRYGT 28 000 SOM DELTOG I AURORA 23, DEN STÖRSTA MILITÄRA ÖVNINGEN I SVERIGE PÅ DECENNIER. HÄR FÅR DU STRIDSFOTOGRAFERNAS 23 BÄSTA BILDER FRÅN ÖVNINGEN.

AURORA 23

AURORA 23 HAR genomförts på ett kompetent och säkert sätt, och både övade och övningsledningen har visat stort engagemang och en påtaglig vilja att nå övningens mål, säger Gunnar Karlson som är chef för utvärderingsgruppen.

I en första rapport understryker man också det positiva i att verksamhetssäkerheten har priorite-

rats högt, vilket sannolikt bidragit till att allvarigare olyckor och personsador har kunnat undvikas.

Enligt utvärderarna leddes övningen på ett skickligt sätt och samverkan med den skarpa operativa ledningen fungerade bra. Inte minst har genomförandet av Aurora 23 kunnat anpassas till händelser utanför övningen, till exempel evakueringen från Sudan och behov av samordning med den polska

DAVID KRISTIANSEN/STRIDSFOTO

Norrbottnens pansarbatljon på väg till södra Sverige. Här på Höga kusten-bron.

övningen Anakonda.

– Under övningen har det också genomförts större metodförsök med en divisionsstab och ett logistik-kommando. Att göra omfattande försök under en stor förbandsövning medför risker, men de riskerna har man hanterat på ett bra sätt, säger Gunnar Karlsson.

Utvärdering bygger på iakttagelser, rapporter

och dokumentstudier. En djupare analys av övningen kommer att presenteras senare i höst

– Jag är otroligt nöjd med övningen. Alla deltagares positiva inställning och professionalism har varit helt avgörande för övningens framgång. Nu har vi på allvar visat att vi kan samarbeta över gränserna och agera tillsammans för att försvara våra värderingar, säger övningsledaren Stefan Andersson. <

JESPER MOLDVIK

Deltagandet från internationella partner var omfattande och bidrog i hög grad till att målen uppnåddes.

BEZAV MAHMUD/STRIDSFOTO

ÖB besökte många delar av övningen. Här har han precis landat i Eksjö där ett fältsjukhus etablerades.

ANTONIA SEHLSTEDT/STRIDSFOTO

Soldat från 72:a mekaniserade bataljonen från P7, under slutstriden på Revingehed i ett stridsfordon 90.

BEZAV MAHMUD/STRIDSFOTO

På flygbasen i Hagshult övade JAS-plan från F17 på start och landning från korta landningsbanor.

JOEL THUNGREN/STRIDSFOTO

Tidvis tjänstgörande amfibiesoldater genomför stridsmoment i skärgården mellan Nyköping och Oxelösund.

JONAS HELMERSSON/STRIDSFOTO

Stridsbåtar från Stockholms amfibieregemente eskorterade finska trupper som anlände till Oskarshamn.

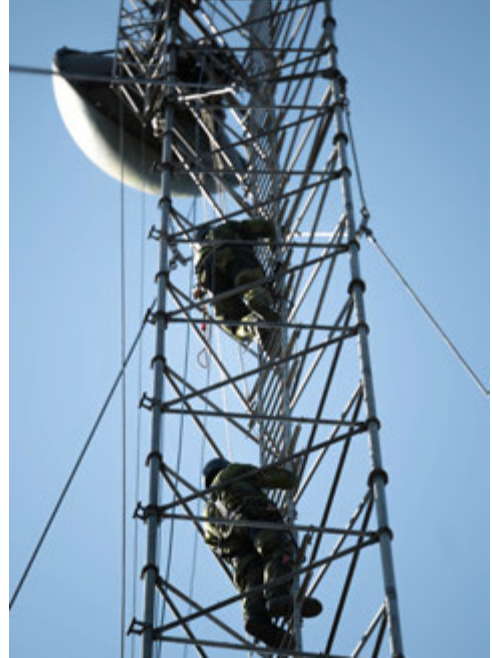

ANTONIA SEHLSTEDT/STRIDSFOTO

Vattenfällning i Blekinge skärgård.

Ledningsregementet övade operativt samband.

FILIP DJÄRV/STRIDSFOTO

ALEXANDER GUSTAVSSON/STRIDSFOTO

Luftvärnsregementet Lv 6 grupperade Patriot-robotar vid Bromma flygplats i Stockholm.

BEZAV MAHMUD/STRIDSFOTO

Sjukhuskompaniet på Försvarsmedicincentrum upprättade fältsjukhus i Eksjö.

ANTONIA SEHLSTEDT/STRIDSFOTO

Ett stridsfordon 90 tillhörande 72:a mekaniserade bataljonen på Södra skånska regementet P7.

HANNES HOLMSTRÖM/STRIDSFOTO

Repellering från helikopter under en uppvisningsdag öppen för allmänheten, i Rinkaby, Kristianstad.

HANNES HOLMSTRÖM/STRIDSFOTO

Ordergivning på Skövde skjutfält.

ÖB samverkar med sina underställda chefer.

BEZAV MAHMUD/STRIDSFOTO

BEZAV MAHMUD/STRIDSFOTO

Fältsjukhus upprättades i Eksjö.

BEZAV MAHMUD/STRIDSFOTO

Svenska och finska luftvärnsförband övade tillsammans för första gången.

ANTONIA SEHLSTEDT/STRIDSFOTO

Stridsfordon 90 från 72:a mekaniserade bataljonen, i närheten av Revingehed och till skolbarns stora förtjusning.

JOEL THUNGREN/STRIDSFOTO

Tidvis tjänstgörande amfibie SOLDATER genomför stridsmoment i skärgården mellan Nyköping och Oxelösund.

BEZAV MAHMUD/STRIDSFOTO

Finska trupper anländer till Oskarshamn.

Eldenhet grupperad i Stockholms skärgård.

RICKARD TÖRNHJELM/STRIDSFOTO

JONAS HELMERSON/STRIDSFOTO

Laddar i helikoptern inför ett räddningsmoment.

LEVERERAR ENLIGT ORDER

Divisionschefen
brigadgeneral Rickard
Johansson.

Försvarsmaktsövningen Aurora 23 är genomförd och armén kan skicka ett kvitto till regering och riksdag: "Vi levererar brigadförmåga i divisions ram enligt order".

INNEHÅLLET I GÄLLANDE försvarsbeslut är glasklart: Armén ska under åren fram till 2030 sätta upp tre mekaniserade brigader (MekB 4, MekB 7 och MekB 19), och en infanteribrigad (IB 1) i Mälardalen. Brigader ska kunna ledas och samordnas av en divisionsledning under divisionschefen Rickard Johansson.

– Under våra internationella insatser hade vi en ledningsstruktur med kompanier och bataljoner i en brigadkontext. När vi nu fokuserar på nationellt försvar igen och ska möta en högteknologisk, modern motståndare är detta inte tillräckligt. Nu måste vi

börja samordna våra förmågor på marken – och i luften och till sjöss – på ett helt annat sätt, säger brigadgeneral Rickard Johansson, som förutom rollen som divisionschef är chef Markstridsskolan, som har uppgiften att bygga upp divisionsstaben.

AVLASTA BRIGADERNA

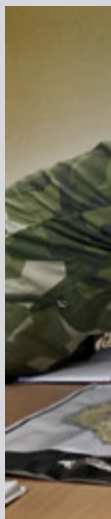
DIVISIONENS UPPGIFT ÄR att skapa förutsättningar för brigaderna att lösa sina stridsuppgifter. På djupet, i terrängen som ligger framför brigaderna, ska divisionen inhämta underrättelser och bekämpa fienden med långräckviddiga system.

– På liknande sätt ska divisionen understödja i det bakre området så att brigaderna slipper fokusera alltför mycket på att hålla liv i logistikkedjan med drivmedel, mat och ammunition. Jag som divisionschef ansvarar även för samverkan med militärregionerna för att

hantera civilläget inom mitt avdelade område.

Ledningsmetoden och ledningsstrukturen som divisionschefen beskriver är inte en svensk särlösning. Tvärt om. Samtliga arméer i västvärlden är organiserade enligt detta koncept. Att strida med brigader i divisions ram är sålunda en förutsättning för att uppnå interoperabilitet inom Nato. Men är inte Sverige redan interoperabla med övriga västvärlden efter alla år med internationella insatser?

– Jo, vi har det väldigt förspant på den punkten, efter att ha genomfört operationer i Nato-strukturen under 20 år i Afghanistan, Irak och andra områden. Det vi behöver utveckla vidare är vår förmåga att kunna slåss med större förbandsvolymmer i ett sammanhang som stämmer överens med det som är i Nato. Det vill säga

FORSVARSMAKTEN

brigader i divisions ram under en kår.

Under de senaste tre årens snabba uppbyggnad av divisionsledningsförmågan – armén startade från noll vid ingången av 2020 – har första divisionen tagit hjälp av den amerikanske femte armékåren (V Corps), som har sin främre europeiska ledningsplats i polska Poznan.

Rent praktiskt har hjälpen och stödet oftast utgått från några av de divisioner – som ro-

terar till och från Europa – som lyder under V Corps.

– Femte kåren har ställt upp på ett fantastiskt sätt under det senaste året, främst när det gäller divisionsutveckling och kopplingen till 1st Infantry Division. Den divisionen har nu roterat tillbaka hem och vårt fortsatta utvecklingsarbete sker istället tillsammans med 10th Mountain Division.

Det är en utmanande bild av system av system – i en struktur

med kår, division och brigader – som alla nivåer inom armén nu måste sätta sig in i och försöka förstå.

– Det är komplext att leda förband i dag, och det har det alltid varit. Men i dag är det så mycket teknik; vapensystem och sensorer, och samverkansfunktioner som måste hänga ihop. När vi sätter ihop alla vapensystem och alla förmågor för att verka på en viss yta, på en viss tid, med ett visst syfte och viss effekt, så måste vi kunna hantera detta. Det krävs utbildning, träning, övning och ett engagemang som är på riktigt, säger divisionschefen, och fortsätter:

– När vi bygger divisionsledningsförmåga så innebär det att varje individ oavsett nivå måste sätta sig själv och sin verksamhet i ett större sammanhang, det är först då man förstår vad man håller på med. Man måste förstå minst två nivåer upp, två nivåer ned och ett i sidan. <

FORSVARSMAKTEN

Divisionschefen hade återkommande möten med det värnpliktiga stabs- och ledningskompaniet från Ledningsregementet.

Text **Alf Johansson/MSS**

Chefen för första divisionen orienterar chefen för 19:e brigaden, överste Gustaf Dufberg, och hans kollegor om det taktiska sammanhanget under Aurora 23.

DANIEL KLINTHOLM/FORSVARSMAKTEN

Brigadgeneral Rickard Johansson konstaterar att armén har förmågan att leda brigader under en divisionsledning.

HMS NYKÖPING

DEN STILLSAMMA, AVSLAPPNANDE
TILLVARON OMBORD KAN NÄR SOM HELST
VÄXLA TILL MOTSATSEN. DET SKAPAR
ETT SLAGS FÖRVÄNTAN OCH SKÄRPA HOS
BESÄTTNINGEN. FÖLJ MED OMBORD PÅ
HMS NYKÖPING EN TIDIG VÅRSÖNDAG.

Text **Henrik Lundqvist Rådmark** Foto **Antonia Sehlstedt/Stridsfoto**

HÖG YTTSP

ÄNNING

HMS NYKÖPING

ENLIGT RADARSKÄRMEN ligger HMS Carlskrona framför oss, till höger. Men genom fönstren på manöverbryggan syns bara dimma. Sex par ögon skannar vattnet så långt sikten tillåter – uppskattningsvis 50 meter. Fartygschefen ger order och manöverofficern gi-

rar styrbord och utkiken riktar om blicken. Hon söker efter en gul boj i vattenytan som dras i en vajer efter Carlskrona.

Några minuter senare: en vag skiftning i dimman och strax träder Carlskrona fram. Kort därefter är även bojen och vajern identifierade.

– Nu ska vi lägga oss så att vi

är fem meter från vajern.

Planen är att fånga in den grova slangen som också släpar efter det andra fartyget, och dra ombord änden genom en luckorna i HMS Nyköpings förskepp. Korvetten ska nämligen bunkra, fylla på, bränsle från Carlskrona. De två fartygen befinner sig mitt ute i Hanö-

Motormännen Hanna Liljekvist och Henrik Edlund gör regelbundna kontroller av fartygets maskiner, som är inneslutna i ljuddämpande skåp.

Tekniska system som radar i all ära, men kikaren är ännu ett viktigt hjälpmedel ombord på fartyg. Just i dag är nyttan dock begränsad på grund av den täta dimman.

bukten och tankningen sker inte för att drivmedlet är på väg att ta slut. Det är en övning.

Stämningen är lugn, avspänd. Familjär, rentav. Navigationsbefälet Carl von Schantz, just nu den som styr båten, förklarar att det är en av de bästa sidorna med jobbet, gemenskapen ombord.

Julia Söderberg är en av besättningens yngsta medlemmar och kom till HMS Nyköping direkt efter värnpliktsutbildningen. Hon jobbar med underhåll av tekniska system, och är även vapentechniker.

– Vi har kul tillsammans och umgås även på fritiden.

Att han får köra en fullkomligt unik båttyp, ett kolfiberskrov med fyra gasturbiner, är också ett plus, säger han med ett nöjt leende. Just i dag har marschfarten varit förhållandevis blygsam. Men under normala förhållanden, med

god sikt och beskedlig sjö, gör båten utan problem 35 knop. Inte bara på öppet vatten utan även i skärgårdsmiljöer.

Manöverbryggan, eller bryggan som den kallas, är en av fartygets tre drabningsplatser. Och den enda med utsikt över omgivningen utanför båten. Utöver manöverofficeren arbe-

Vaktchefen Stephan Lindeblad (till vänster) tillsammans med fartygschefen i stridsledningcentralen.

Med en minimal styrspak manövrerar navigationsbefälet Carl von Schantz fartyget med hög precision.

En av besättningsmännen gör sig redo att förtöja Nyköping vid kajen i örlogshamnen i Karlskrona, efter en lyckad dag ute i Hanöbukten.

tar här flera utkikar. I stolen till höger sitter just nu fartygschefen, Viktor Tornérhjelm.

– Jag är ytterst ansvarig för allt som sker på båten och leder verksamheten. Hade vi varit ett företag skulle jag varit ordförande i styrelsen, kan man säga.

Framme i fören arbetar delar av besättningen med bunkringen. De har dragit ombord den grova slangen som löper från Karlskrona. De två fartygen befinner sig ett femtiotal meter från varandra, och gör låg fart genom vattnet. När bunkringen är klar, slangen kopplats loss

och släppts ut genom skrovluckan signalerar man uppe på fördäck med signalspadar.

– All kommunikation mellan de två fartygen under bunkringen sker med hjälp av signalspadar, för att inte bryta radiotystnaden – något som skulle kunna avslöja oss för en eventuell fiende i ett skarpt läge, förklarar Johan Börjesson som är maskintjänstchef.

ENDA VÄRNPLIKTIGA

EMMA LUNDBLAD ÄR inte med i något av det som sker på fartygets tre drabbningsplatser. Hennes utrymme, mitt i

fartyget, präglas av kastruller, knivar och spisplattor – hon är kock ombord. Dessutom den enda värnpliktiga.

Att hon har skadat foten bekommer henne inte särskilt. Inte heller det faktum att hennes dagar börjar så tidigt att morgonens uppstigning klockan 06:00 innebar sovmorgon. Eller att hon så sent som i förrgår, när sjön gick hög, fick springa regelbundet till den särskilda toaletten som används vid sjösjuka.

Kanske har Emmas förmåga att hantera skav av den sorten, att göra med att hon inte är ny

Nyköping närmar sig Carlskrona och ska nu lägga sig intill den vajer som löper ut från aktern. Nästa steg är att fånga in vajern och den grova slangen för att kunna påbörja tankning.

i sjölivet. Hon har seglat med skolfartyget Gladan, vilket också är anledningen till att hon sökte sig till marinen och kockbefattningen. Då kan hon nämligen ta anställning på skolfartygen.

– Men jag siktar på att bli polis.

Byssan, som köket ombord kallas, är visserligen inte stort som ett reguljärt restaurangkök, men Emma tycker inte att det är trångt. Den främsta skillnaden mot skolköket i land är att det här rör sig vid sjögång.

– Det blir väldigt uppenbart om du har glömt att surra något

när det går sjö, konstaterar hon och börjar förbereda den tårta som ska serveras i eftermiddag efter nästa övningsmoment: en skjutning med fartygets 57 mm-kanon.

HÖRSELSKYDD PÅ

DET ÄR EN paradox. När stridsledaren meddelat i högtalarsystemet att fartyget kommer att avfyra skott med kanonen stillnar allt ombord. Alla aktiviteter avbryts, samtal tystnar. Hörselskydd tas på. Så ett skott. Därefter ytterligare två i serie. Kort uppehåll och sedan fyra skott i snabb följd.

Tryckvågorna vid varje avfyring fortplantas genom båtens skrov, vidare till inredningen och in i bröstet hos envar ombord. Upplevelsen är inte våldsamt, men väcker distinkta bilder av det våld kanonen är skapad för att åstadkomma.

Skjutningen har letts från stridshjärtat i fartyget, stridsledningscentralen. Som alla andra utrymmen ombord mycket begränsat, och fyllt av skärmar, apparater och människor. Stephan Lindeblad är vaktchef och förklarar att besättningen här håller koll på läget, ”aktuell lägesbild”, på och under ytan

På väg in i hamnen öppnas luckor i ena skrovsidan. Intill skymtar systerfartyget Härnnösand med den karaktäristiska ångröken, som kommer från kylningen av fartygets avgaser.

och i luften. Ett par operatörer ägnar sig åt signalspaning.

– Jag får helhetsbilden och inriktar arbetet ombord, utifrån de styrningar vi har från högre chef och från fartygschefen, förklarar han.

Konkret kan det innebära att han ger order om vilka system som ska användas, om de exempelvis ska stoppa eller starta radarsystemet, om en vapeninsats ska genomföras. Stridsledningsofficeren kan också vara den som ger order till andra fartyg.

Stephan Lindeblad beskriver sitt arbete som ”vansinnigt spännande” och den främsta drivkraften är att möta svårigheter och osäkerheter, att behöva ta snabba beslut på ofta dåliga beslutsunderlag. Även om det faktiskt är ganska gles mellan de tillfällena.

Trots att tillvaron ombord präglas av långa perioder av väntan är stämningen aldrig avslagen. Och Stephan förklarar att det nog är den tuffaste utmaningen, att behålla skärpan för att vara redo att växla över vid en skarp situation.

– På nätterna händer det att vi kör musikkviss mellan drabbningsplatserna, över kommunikationssystemet, för att hålla oss igång. Och ibland har vi fystävlingar, som vilket gäng som klarar flest armhävningar ...

DIESEL OCH GAS

BAKOM EN DÖRR en bit akteröver sitter fyra overallklädda besättningsmän – varav en kvinna – framför en vägg av skärmar. Här övervakas maskinerna, båtens motorer och generatorer som mullrar bakom tjocka skott (väggar i en båt). En Visby-korvett som HMS Nyköping har dels två konventionella dieselmotorer, dels fyra gasturbiner. Dieslarna används i lägre hastigheter, medan gasturbinerna kan driva båten i upp till 35 knop. Give or take.

Exakt vad som sker när de två motormännen Hanna Liljekvist och Henrik Edlund går sin rond – något som sker varje timme – är oklart för en oinvigd. Mycket enkelt uttryckt går ronden ut på att se till att

maskinerna fungerar som de ska.

– Vi gör främst visuella kontroller. Hörseln är också viktig för att upptäcka avvikelser eller fel, förklarar Hanna Liljekvist när vi är tillbaka från dånet i maskinrummet.

Julia Söderberg jobbar också med tekniska system, men har befattningen vapentekniker och gör kontroller och underhåll av de vapen som finns ombord. Hon är en av de yngsta anställda på Nyköping och kom hit direkt efter värnpliktsutbildningen.

Tidigare under dagen sågs hon arbeta med den tunga kul-sprutan på bryggsignaldäck, ett slags plattform akter om manöverbryggan. Tunga lyft hör till vardagen, liksom veckolånga perioder borta från landlivet med vänner och familj. Men hon har inte ”ångrat sig en sekund” om yrkesvalet.

– Man är ju som en familj ombord, så på ett sätt känns det inte som att jag är ifrån utan att ... just nu är jag med den här familjen, och när jag är iland träffar jag min andra familj. ◀

Nyköping är förtöjd, landgången ute och strax försedd med staket för säker passage ner på kajen.

Som enda värnpliktiga ombord ser kocken Emma Lindblad till att hela besättningen är mätt. Tårta är obligatoriskt efter varje skjutövning.

HEAVY AIRLIFT WING

EN STRATEGISK RESURS I KRIS OCH KRIG

Sedan 2009 har Sverige varit del av det multinationella samarbetsprogrammet Heavy Airlift Wing i Papá, Ungern. HAW förfogar över tre tunga fraktflygplan av modell Boeing C-17 Globemaster III som delas mellan Sverige och elva Natoländer. Sedan 2021 leds förbandet av överste Peder Söderström.

En kärnuppgift för Försvarsmakten är att kunna agera snabbt och strukturerat när omvärldsläget kräver det – såväl när det gäller att försvara Sverige mot angrepp som när det gäller att stödja samhället eller andra länder i krissituationer.

Behovet av snabba humanitära hjälpinsatser internationellt har varit återkommande de senaste åren och Försvarsmakten har bidragit till flera av dessa insatser genom vårt strategiska samarbete, mest nyligen för att stödja Turkiet med förnödenheter efter den kraftiga jordbävning som drabbade landet i början av året.

Även när säkerhetssituationen i Afghanistan snabbt försämrades sommaren 2021 bidrog Försvarsmakten till att etablera en luftbro mellan

Kabul och Tbilisi för att kunna evakuera tusentals människor.

– Jag är stolt över vår svenska personal här i Ungern som vid flera tillfällen bidragit till att hjälpa människor i krissituationer, säger chefen för operationsledningen generalmajor Carl-Johan Edström, som nyligen besökte förbandet.

Att kunna genomföra strategiska flygningar med tung last är inte bara en användbar resurs i kris utan också en avgörande förmåga i krigssituationer. Då handlar det om att

understödja förband på marken med förnödenheter och materiel för strid, men också för att snabbt kunna förstärka försvarsställningar med militär personal.

– Med det säkerhetsläge vi har i Europa i dag är det viktigare än någonsin att bibehålla och fortsätta utveckla denna strategiska förmåga tillsammans med våra partnerländer, säger Carl-Johan Edström. ◀

Text *Marielle Edström/Fst Komm*
Foto *Besav Mahmud/Stridsfoto*

En C-17 Globemaster III kan lasta drygt 70 ton, flyga 450 mil med maxlast på en höjd av 8000 meter.

Trots sin storlek kan C-17 landa på så korta landningsbanor som 900 meter. I civila sammanhang är det bara mindre propellerplan som klarar så korta banor.

UKRAINA

LEVERERAR

FÖR FRED

REGERINGENS BESKED OM ATT SKICKA MATERIEL TILL UKRAINA EFTER INVASIONEN VAR STARTSKOTTET FÖR ETT RACE SOM ÄNNU PÅGÅR. MED EXTREMT SNÄVA TIDSRAMAR HAR FÖRSVARSMAKTENS LOGISTIKPERSONAL BÅDE BEHÖVT SKIFTJOBBA OCH IMPROVISERA.

Text **Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm**

DET BORDE INTE ha överraskat honom. Ändå drog han efter andan. Redan på måndag, alltså! Statsministern hade stått där i tv-rutan och sagt att transporten till Ukraina skulle ske om tre dagar.

– I normala fall brukar vi få månader på oss att förbereda transportoperationer i den här storleksordningen, berättar Jo-

han som är chef vid FMLOG stab och som varit sammanhållande för Ukraina-transporterna sedan i maj förra året.

Han kör en tajt organisation, som det brukar heta. Ett tiotal personer har arbetat heltid med transportsidan av materielstödet till Ukraina. Men det är bara räknat inom FMLOG, som arrangerar allt kring själva det fysiska flyttandet. För att last-

bilar, flyg och vilka fordon det nu gäller överhuvud taget ska kunna genomföra en resa krävs en rad tillstånd, något som vanligtvis tar månader att ordna.

– De snäva tidsramarna är nog det som främst har präglat Ukraina-transporterna. Man ska komma ihåg att vi samtidigt har haft våra ”vanliga” uppdrag att sköta, säger Johan och pekar bland annat på den

stora beredskapsoperationen i Finland i slutet av förra sommaren.

LASTBILSCHAUFFÖREN

NÄR NIKLAS EFTER sitt pass parkerat sin lastbil och kom upp i fikarummet fick han det besked han redan anat skulle komma. Han och hans kollegor skulle köra materiel för vidare leverans till kriget i Ukraina.

– Det hade ju pratats en del och vi visste ju att regeringen sagt att man skulle skicka materiel, så vi blev inte särskilt överraskade när uppgiften kom, berättar han.

När de bara någon dag senare rullade iväg med släpet fyllt av utrustning och materiel fanns det onekligen en spänning i förarhytten. Men varken Niklas eller kollegan var egentligen oroliga.

– Det var mer en ovisshet och tankar kring vad vi skulle komma ner till. Hur nära kriget

”Det var mer en ovisshet och tankar kring vad vi skulle komma till. Hur nära kriget skulle vi komma? Skulle vi se något, höra något?”

skulle vi komma, skulle vi se något, höra något av det?

TRANSPORHANDLÄGGAREN

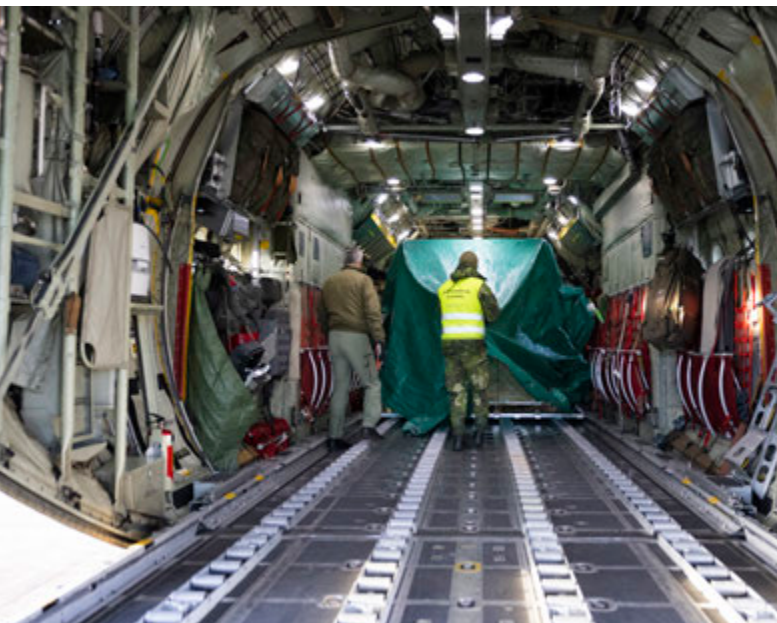
NÄR ANNAS TELEFON ringde hemma i villan utanför Uppsala blev hon först förvånad. Sedan fokuserad. Det var hennes chef som bad henne komma in och jobba, trots att det var söndag eftermiddag. Och hon skulle nog räkna med att bli borta från familjen ett par dagar.

Anna är transporthandläggare på Movcon-enheten hos JSS (Joint service support) vid FMLOG. Precis som Niklas hade hon varit mentalt förberedd på att den här uppgiften – att ordna transporter av materiel till Ukraina – skulle komma. Men hon hade aldrig kun-

nat förbereda sig på den mängd arbete som skulle utföras under en faktiskt orimligt kort tid.

– När vi hade fått iväg det första planet från flygplatsen kändes det riktigt bra. Vi hade jobbat fokuserat och effektivt, men det var fortfarande egentligen ganska lugna puckar.

Sedan kom beskedet som ställde allt på ända: 900 lastpallar med mat ska flygas ned de närmaste dagarna. Annas första tanke var att ”det går inte”. Ingen som jobbade med lastningen där nere på flygplatsen trodde att det skulle vara möjligt. Men extrapersonal ringdes in (”alla vi kände”) och ett tvåskiftsschema sattes upp. Verksamheten pågick dygnet runt mellan tisdag och fredag.

Tillsammans med lastmästaren på TP 84:an lastar FMLOG:s personal materiel som ska flygas ner för kampen i Ukraina.

Anna sov inte mer än tre-fyra timmar per natt.

Totalt lastades 1 800 lastpallar med materiel och mat den veckan, och flögs ned i tio omgångar. Det som hade tett sig omöjligt på tisdagen hade slutförts redan nästföljande söndag.

MÖTET MED KRIGET

NÄR NIKLAS KOM till slutmålet för lasten i närheten av Ukraina infann sig nästan ett slags besvikelse. Eller i vart fall mild antiklimax. Ingenstans ett spår av konflikt, än mindre av krig. Bara en ordinär avlastningsplats.

– Men det var framför allt skönt att allt hade gått bra, och vi kunde slappna av lite.

Det var så Niklas och hans kollegor klev ur lastbilen vid en rastplats på vägen under hemresan, avspända och med gardnen nere. Oförberedda på allt annat än en behaglig paus, och lite energipåfyllning. Därför

blev mötet med gruppen människor, som stod alldeles intill dem, en särskilt smärtsam påminnelse om tillståndet i världen.

– Det blev också så påtagligt vad vi hade åkte ner för. Att se de här människorna som flyr från kriget, några med sina hundar, några som haltar. De flesta med bara en pappkasse som bagage. Och gråtande barn som håller en vuxen i handen...

Mycket har hänt sedan de första sändningarna gick iväg. Totalt har regeringen i skrivande stund beslutat om elva militära stödpaket till Ukraina, i form av bland annat skyddsutrustning, vapensystem och ammunition. Och även om tidsramarna för varje sändning som ska ske inte är riktigt lika snäva som i början, ställer de fortsatt höga krav på logistiken. Men för både Niklas och Anna har ukrainatransporterna nu näs-

tan blivit vardag, berättar de.

– Jag tror att både vi och andra berörda inom Försvarsmakten har lärt sig mycket under det här året och hittat sätt som gör arbetet smidigare, säger Anna.

Chefen Johan konstaterar att allt som kan effektivisera arbetet inte bara är välkommet, utan nödvändigt. För även om tempot inte är riktigt lika högt som för ett år sedan har de fortfarande avsevärt kortare tid än normalt på sig för att förbereda och få iväg sändningarna. Samtidigt konstaterar han att motivationen hos personalen är extremt hög.

– Alla inser att det handlar om leveranser på liv och död. Att det i slutändan handlar om soldaterna vid fronten, som slåss för sin, sitt folks och kanske Europas överlevnad. ◀

Niklas, Anna, Johan heter egentligen något annat.

FMLOG förbereder och lastar gods enligt gällande regelverk för vidare transport med lastbil ner mot Ukraina.

Niklas i sin lastbil som transporterat materiel som stöd till Ukrainas kamp för självständighet och frihet.

PRIDE

ARTON ÅR SENARE ...

Det är färgglada flaggor, bubblande glädje och hög stämning. Men Försvarsmaktens deltagande i Pride bottenar i djupt allvar: att stå upp för människors lika värde och rätten att leva som de själva vill, enligt projektledare Nathalie Haddadi Lundberg.

FÖRSVARSMAKTEN HAR deltagit i Pridefestivalen i Stockholm sedan 2008. Men redan tre år tidigare fanns myndigheten representerad, genom en stödorganisation för HBT-personer inom Försvarsmakten. I år blir alltså det 18:e året som försvarsmaktspersonal syns i Stockholms Prideevenemang.

För ÖB Micael Bydén är det

inte svårt att motivera deltagandet. När han inför förra årets festival fick frågan om varför Försvarsmakten deltar förklarade han att "Pridefestivalen är ett utmärkt tillfälle att visa vad vi står för".

– Vi ska försvara Sverige och rätten att leva som vi själva väljer. Och Försvarsmakten tar i alla lägen ställning för alla människors lika värde och allas rätt att komma till tals och vara med.

Festivalengagemanget är också ett sätt att skapa en positiv bild av myndigheten som attraktiv arbetsgivare, säger Nathalie Haddadi Lundberg på HR-avdelningen, projektledare för Pridedeltagandet. ◀

Text **Försvarsmakten**

FÖRSVARSMAKTEN

PRIDEMINNEN

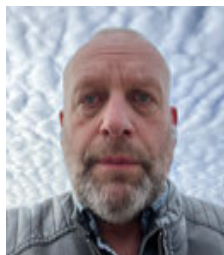
PETRA JÄPPINEN
FÖRSVARSMAKTENS HR-
AVDELNING (HRC)

– Mitt favoritminne är när ÖB gick i paraden. Vuxna, äldre män fick tårar i ögonen av att se ÖB gå med i tåget.

**NATHALIES
HADDADI LUNDBERG**
FÖRSVARSMAKTENS HR-
AVDELNING (HRC)

– Ett starkt minne är från förra året är när jag gick längst fram vid lastbilen och många som vi passerade grät, hurrade och klappade händerna. Jag blev väldigt rörd och tolkade reaktionerna som att det nu är viktigare än någonsin att stå upp för mänskliga rättigheter.

JOHANN STRICK
FMLOG

– Mitt bästa minne är från när ÖB dansade under paraden, tog mikrofonen och började sjunga Elvis. Det hade stor, positiv påverkan på både medarbetare och åskådare. Att ÖB är med har ett stort signalvärde.

**PETER ALGOTSSON-
MELLGREN**
FMTIS

– Att få jobba i parken och möta alla trevliga människor. Vid ett tillfälle satt jag på huk i säkert en halvtimme och pratade med en liten pojke om Försvarsmakten, vår utrustning och materiel.

ÖB ser deltagandet i Pride som ett sätt att visa vad Försvarsmakten står för.

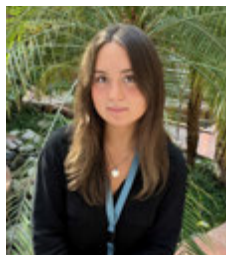

FÖRSVARSMAKTEN

Årets tema under Stockholm Pride är "Fira mångfalden", och festivalen fyller 25 år.

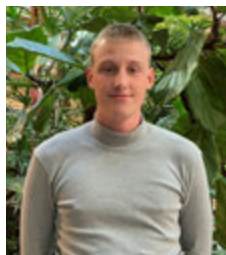
VÄRNPLIKTIGA

"VIKTIGT ATT ARBETA KONTINUERLIGT"

**IDA SMEDSHAMMAR
LEDNINGSREGEOMETET**

– Är man med i Försvarsmakten är uppgiften att skydda svenska värderingar. Jag vill skydda svenska värderingar och en svensk värdering är att alla ska få leva och uttrycka sig som de själva vill.

**JOHANNES BLOM
LIVGARDET**

– Sveriges försvarsmakt är unik på så vis att vi tar tag i frågorna och arbetar med dem aktivt. Och vågar ta tag i obekväma men viktiga frågor. Det är viktigt att vi pratar om det och arbetar med det kontinuerligt och inte bara en gång om året när det är show.

**FAKTA
STOCKHOLM
PRIDE 2023**

- »»» Pridefestivalen äger rum 31 juli–6 augusti 2023.
- »»» Årets tema är Fira mångfalden – och Stockholm Pride fyller 25 år.
- »»» Försvarsmakten deltar och kommer att vara på plats i Pride Park på Östermalms IP, i paraden som går igenom Stockholm city och förhoppningsvis även Pride House med ansvar för ett seminarium.

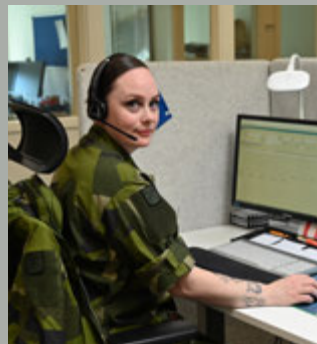
FÖRSVARSMAKTEN

Paraden lockar cirka 50 000 deltagare och arrangören räknar med en publik på 500 000.

GRÖN PÅ JOBDET

DEN 19 APRIL GICK MÅNGA HEMVÄRNSSOLDATER TILL SINA CIVILA JOBB I UNIFORM, FÖR ATT "SYNLIGGÖRA DEN FÖRSVARSVILJA SOM FINNS I SAMHÄLLET", ENLIGT RIKSHEMVÄRNSCHEF LAURA SWAAN WREDE. UNIFORM PÅ JOBBET-DAGEN ÄR ÅRLIGT ÅTERKOMMANDE OCH INFALLER ALLTID PÅ ONSDAG I VECKA 16.

Text *Julia Larsson/Försvarsmakten*

FILIPPA LUNDBERG

MADELENE GRADIN

Jobb: *Nokian Tyres, Teamleader customer service*
i Hemvärdnet: *232:a insatskompaniet, stab*

Varför väljer du att bära uniform på jobbet i dag?

– För att väcka nyfikenhet hos människor och för att visa att vi är så många som är med som inte syns i vanliga fall.

Hur känns det att gå till jobbet i fältuniform?

– Jag tycker det är roligt och härligt.

Hur bemöts du av dina kollegor?

– De kommer fram och ställer frågor, många tycker att det är spännande.

Vilken är den vanligaste kommentaren eller frågan?

– Det har blivit många honnörer och en och annan givakt.

JULIA LARSSON

MARKUS SANDSTRÖM

Jobb: LSS, enhetschef inom daglig verksamhet
Hemvist i hemvärn: Soldat i 261:a insatskompaniet

Varför väljer du att bära uniform på jobbet i dag?

– För att jag är stolt och för att jag vill sprida engagemang till andra och visa att alla kan ställa upp på något sätt.

Hur känns det att gå till jobbet i fältuniform?

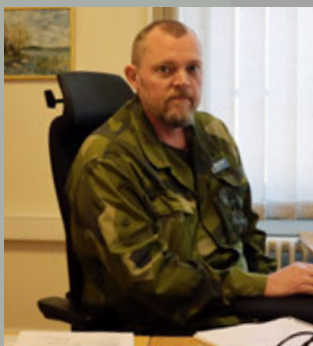
– Det känns som att två olika verkligheter kolliderade. Det kändes också väldigt högtidligt.

Hur bemöts du av dina kollegor?

– Alla uppskattar det, de är positiva.

Vilken är den vanligaste kommentaren eller frågan?

– Det är mest bara glada kommentarer.

JESSICA DAHLIN

FREDRIK BERGSTRÖM

Jobb: Förvaltningschef, socialtjänsten i Nora kommun
Hemvist i hemvärn: Gruppchef

Varför väljer du att bära uniform på jobbet i dag?

– Därför att det är superviktigt att visa att man är med i Hemvärn.

Hur känns det att gå till jobbet i fältuniform?

– Det känns jättebra. Jag är stolt över att kunna ha uniform.

Hur bemöts du av dina kollegor?

– På ett väldigt bra sätt. Jag bemöts med väldigt mycket nyfikenhet, men också med respekt "Du offrar fritid för att skydda oss om det skiter sig".

Vilken är den vanligaste kommentaren eller frågan?

-- Hur mycket tid lägger du på Hemvärn? Den tid det behöver beroende på hur läget ser ut i omvärlden, brukar jag svara. Några ställer frågan eftersom de undrar om det kan vara något för dem.

JESSICA DAHLIN

EMMA DELIN

Jobb: Medicinsk teknisk ingenjör i Region Örebro län
Hemvist i hemvärn: Chef stab och tross i ett insatskompani

Varför väljer du att bära uniform på jobbet i dag?

– Både för att visa mina kollegor litegrann hur jag ser ut i min andra vardag, men också för att visa dem som jag träffar på till och från jobbet att hemvärnssoldater finns överallt.

Hur känns det att gå till jobbet i fältuniform?

– Lite annorlunda och ovanligt, men ändå bra.

Hur bemöts du av dina kollegor?

– Många av kollegorna har visat uppskattning under dagen och säger att de tycker att det är roligt att få se mig i uniform. Jag tycker ändå att jag pratar ofta och mycket om Hemvärn, men de har ställt extra många intressanta och nyfikna frågor just idag.

Vilken är den vanligaste kommentaren eller frågan? (utöver Varför bär du uniform?)

– Vad betyder dina märken på armarna? Vad innebär din gradbeteckning?

NY DRESSCODE

Från och med nästa år kommer den nya stridsuniformen ut på förbanden. Det rör sig om tekniskt mer avancerade kläder än M90-kläderna, för ökad komfort och flexibilitet i fält. Här en snabbtitt på de viktigaste delarna.

Text Henrik Lundqvist Rådmark/FST Komm Foto Margareta Bloom Sandebäck

Stridsjacka och -byxor.

Stridsjacka och -byxor.

Värmejacka och -byxa lätt.

Värmebyxa lätt.

Värmejacka och -byxa tjock.

Stridskjorta.

Löstagbara knäskydd.

Underkläder i merinoull.

»» Stridsjacka

- Flamskydd
- Lös huva med justeringsmöjligheter, anpassad till hjälm
- Ficka bak
- Löstagbara arm-bågsskydd
- »» Stridsbyxor
- Påsytt knäskydd/-förstärkning, plats för extra knäskydd
- Stropp för justering av höjd på skydd
- Knäppning med kardborre i midja
- "Dragspel" i stuss

för följsamhet exempelvis när man sitter på huk

»» Värmejacka lätt

- Löstagbar huva

»» Värmebyxa lätt

- Dragkedja längs benen

- Snölös

- Förstärkta knän

»» Värmebyxa tjock

- Dragkedja längs benen

»» Stridskjorta

- Samma material som fältjacka i ärmar + jersey fram och bak

»» Underkläder, inkl långkalsonger och t-shirt

Merinoull. Olika modeller för män och kvinnor

Ej i bild

»» Regnställ

»» Snöjacka och -byxa

Hängslen och bälte ingår, kan användas med alla byxor

Källa : FMV

TORN SVALORNA

Inkallelserna under beredskapstiden skapade stor brist på arbetskraft. Det blev en öppning för kvinnor att tjänstgöra med vapen i hand.

Text **Per Iko/Försvarsmakten**

STRIDSFLYGETS UTVECKLING skapade behovet av förvarning genom optisk luftbevakning. Uppdraget ansågs lämpligt för de äldre värnpliktiga åldersklasserna, landstormen. Luftbevakningsstationer (ls) började sättas upp över hela Sveriges yta, i första hand längs kustlinjer och större järnvägar. Observationsplatsen kunde vara på taket till en ladugård, i en väderkvarn och i ibland i särskilda torn. Luftbevakningsstationerna rapporterade i sin tur till en luftbevakningscentral (lc).

Med andra världskrigets utbrott den 3 september 1939 inkallades luftbevakningen i full omfattning till omkring 770 luftbevakningsstationer. Medlemmar i frivilligorganisationen Sveriges landstormskvinnor, en föregångare till lottarörelsen, hade från 1930-talet tjänstgjort som telefonister i luftbevaknings-

KRIGSARKIVET

OVAN: Krigsvintrarna 1940 till 1942 var ovanligt kalla, även så för denna luftbevakningslotta någonstans i Sverige. HÖGER: Flygplanen måste kunna identifieras ur alla tänkbara vinklar. Handböcker med siluetter var oundgängliga hjälpmedel. Vid en observation meddelade utkiken telefonposten som rapporterade in per telefon till luftbevakningscentralen.

KRIGSARKIVET

FLYGVAFFENMUSEUM

Morgonupställning vid luftbevakningsstationen Kråkängen i Västerbotten. Från vänster 188 Helena Högström, 1744 Elsa Holmqvist, 404 Margareta Andersson, 1781 Agda Karlsson och 738 Gun Berggren.

centralerna. Enbart män hade bemannat luftbevakningsstationerna, då tjänsten ansågs som en stridande befattning.

Redan efter några månader började landstornslottor att ersätta män som bättre behövdes inom jord- och skogsbruket eller i industrin. Men luftbevakningens stora krigsorganisation behövde många fler.

STORT INTRESSE

ETT ALLMÄNT UPPROP i maj 1940 vände sig till kvinnor, arbetslösa och skolungdomar. I mitten av augusti samma år hade 12 000 frivilliga, varav 5 000 kvinnor, rekryterats till luftbevakningen, och tillströmningen bara fortsatte.

För att främja rekryteringen bjöd försvaret in journalister.

Vid luftbevakningsstationerna fanns antingen manlig eller kvinnlig personal. Någon blandning på samma station förekom inte. Genom tidningarna blev de kvinn-

Berättelser om hur "okynniga pojkar och unga karlar" försökt klättra upp i ett bevakningstorn förekom, och vid minst ett tillfälle hade den kvinnliga vaktposten skjutit varnings-

?? Genom tidningarna blev de kvinnliga luftbevakarna kända hos allmänheten som 'tornsvälor'. ??

liga luftbevakarna kända hos allmänheten som "tornsvälor". Ett reportage i Dagens Nyheter 1941 beskrev lottorna som "varmt, men inte kokett klädda" i kronans båtmössor, för stora ollar och arméns bylsiga byxor.

Ibland kunde intresset för "tornsvälorna" bli väl stort.

skott med skarp ammunition.

I december 1941 blev luftbevakningen en självständig del av det nya truppslaget luftvärnet i armén. Landstormskvinnorna blev armélottor i Riksförbundet Sveriges lottakårer.

En av de många unga kvinnor som tjänstgjorde som

VÄNSTER: Luftbevakningsstationen Tellejokk låg längs Inlandsbanan och ingick i 91:a luftbevakningskompaniet. För Karin Nordberg och Birgit Johansson blev det många gånger upp och ned i tornet. ÖVAN: Varje flygplan skulle rapporteras, såväl svenska som utländska, med kurs, höjd, typ, nationalitet och riktning. Hjälpmedlen var karta, pejlskiva och kompass.

luftbevakare var nittonåriga Karin Nordberg från Karlstad. I januari 1942 hamnade hon i Tellejokk mellan Arvidsjaur och Jokkmokk. I dagboken skrev Karin att varje dygn innebar två vaktpass om två timmar. Tiden däremellan ägnades åt vila och att lära sig känna igen svenska och utländska flygplan. Den kvinnliga personalen skulle också kunna försvara sig: ”Gick pass 7–9. Lärde oss göra rent gevären och ladda, skoj.”

STÖRTAT BOMBPLAN

ESTER PERSSON SOM tjänstgjorde vid en luftbevakningsstation på Linderödsåsen i Skåne, upplevde en intensiv flygverksamhet en natt i augusti 1944:

”Jag gick på vakten vid midnatt och nästan genast brakade det loss. Först kom det engelska plan och sen dök den svenska jakten upp från alla håll. Jag ringde ner efter

i tornet. Men vi var kvicka på benen igen för att rapportera. Ett par kilometer bort fick vi se ett kraftigt eldsken och en fallskärmsshoppare singlarde genom luften någonstans i

”Lufttrycket var så starkt att vi åkte ner på botten i tornet. Men vi var kvicka på benen igen för att rapportera.”

förstärkning, för jag hann faktiskt inte både titta, skriva och ringa in rapporterna. Plötsligt kom ett plan på låg höjd rätt över oss med hackande motorer och jag hann precis tänka, tack och lov att det inte trillade ner i huvudet på oss, så small det! Lufttrycket var så starkt att vi åkte ner på botten

mittemellan.”

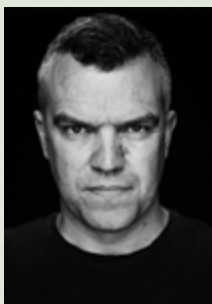
Efter beredskapstidens slut bestod luftbevakningsorganisationen av 14 500 krigsplacerade män och kvinnor. Från 1948 överfördes den till flygvapnet. All optisk luftbevakning upphörde 1992 och de flesta av de omkring 1 500 luftbevakningstornen revs. ◀

BRUTALT OCH SMART

LNLEDNINGSVIS TER SIG *Tiotusen tårar* som en meningslös orgie i våld, en berättelse utan djup och fines. Men författaren, som för övrigt har en bakgrund som specialförbandsoperatör och vd i det svenska säkerhetsföretaget Vesper group, ger sig inte. Han framhårdar i sin ambition att bygga boken med brutalitet som en bärande pelare. Och snart blir det hela begripligt, berättelsen växer och karaktärerna får liv.

Historien är enkel. Ett svenskfinskt FN-förband i det fiktiva afrikanska landet Gurundi behöver av vissa specifika skäl fly från basen. Berättelsens ram är i huvudsak själva flykten och de umbäranden – eller rättare sagt grymheter – de utsätts för och hur de hanterar dem. Det är inte bara brutalt, det är spännande och smart och förefaller i många delar trovärdigt.

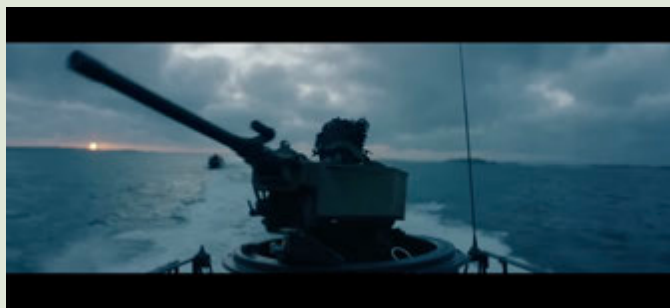
Politiken i Sverige får en skaplig känga, samtidigt som den militära ledningen åstadkommer stordåd. Även om boken i stort är tämligen förutsägbar innehåller berättelsen flera vändningar som håller spänningen på en hög nivå. *Tiotusen tårar* är knappast stor litteratur, men den är underhållande och saknar verkligen inte aktualitet. <

Tiotusen tårar. Författare: Erik Lewin. Antal sidor: 456. Förlag: Nona

TOPPAR MED 300 000 VISNINGAR

FÖRSVARSMAKTENS VAGT BEGRIPLIGA reklamfilm med titeln *Det vi gör idag gör vi för i morgon*, har visats närmare 300 000 gånger på Youtube. Det är över 100 000 fler visningar än förra filmen *Just nu* från 2021. <

SMART SAGT

"Plans are useless, but planning is indispensable."

Dwight D. Eisenhower

HAVSDRÖNARE

MED HASTIGHETER PÅ 50 knop och ett skrov som klarar sjön på öppet hav ska amerikanska Devil Ray T24 ge oöverträffade möjligheter till bland annat övervakning och spaning till sjöss. Utan att riskera personal – T24 är nämligen en självkörande båt, en så kallad ASV (Autonomous surface vessel). Båten är sju meter lång och kan bära en last på 800 kg, exempelvis teknisk utrustning som radar och radioutrustning. Båten kan även transportera UAV:er eller undervattensdrönare och har en räckvidd på 600 sjömil, ungefär 330 landmil.

Tillverkaren är amerikansk och heter Martac.

AURORALEDNINGENS FACIT:

**700
BALLERINAKEX**

AURORA 23 krävde åtskilligt med drivmedel av olika slag. Hur mycket diesel, flygbränsle och fartygsbunker som gjordes av med vet vi inte. Men vi vet att den centrala övningsledningen satte i sig 700 Ballerinakex, drack 500 burkar läsk och åt 60 kg godis. För att något balansera bilden har vi också fått veta att de åt 75 kg frukt. (700 Ballerina väger för övrigt bara knappt tre kg.)

YNGSTE LÄSAREN?

ALLTSEDAN PIERRE HITTADE Försvarets Forum vill han att mamma Emilia Östenson, som jobbar på Högkvarteret i Stockholm, ska läsa för honom ”om soldaterna”, som godnattsaga.

SIFFRAN

600

... deltog i FMM långlopp, löpning, i samband med Göteborgsvarvet. Kadetterna Felicia Hedlund och Ella Nordström bidrog till totalvinst för MHS Karlberg.

I varje nummer av Försvarets Forum presenterar någon från Armémuseum ett av alla de föremål som finns i samlingarna.

FREDSSOLDATENS MUGG

NYSS DRACK reparationsplutonchef Per-Ivar Norell sitt kaffe ur muggen i sin bostadsbarack i Camp Victoria i Kosovo. Fredsbevararen på muggen hotar med att öppna en burk stryk. Norell köpte muggen i en butik på KFOR MAIN, området där staben i Pristina höll till.

Armémuseum arbetar löpande med samtidsdokumentation. Muggen är ett av de föremål som samlades in under museets omfattande dokumentationsprojekt av den svenska förläggningen Camp Victoria i Kosovo

2010. Den visades i en bostadsbarack tillsammans med reparationsplutonchefens övriga personliga tillhörigheter och militära utrustning, som en del av utställningen Fredssoldater på Armémuseum.

FÖRVANSKAD BARACK

PER-IVAR NORELL räckte själv över föremålen under den avslutande medaljceremonin för kontingenten på Artillerigården framför Armémuseum i oktober 2010. Resterande materiel, samt hans bostadsbarack,

skulle fraktas några månader senare.

Då baracken anlände konstaterade Armémuseums personal att den, inklusive möblemanglet, var utbytt. Försvarsmakten hade ersatt reparationsplutonchefens barack med en de ansåg bättre representerade livet på plats i campen. Armémuseum valde senare att uppmärksamma händelsen genom att visa baracken i utställningen Makten och ärligheten, där den belyste skilda insamlingsstrategier och den enskildes påverkan på samlingar. <

Text **Olga Wärn**

MER OM MAKTEN OCH ÄRLIGHETEN

Läs mer om projektet bakom utställningen Makten och ärligheten i Anna Fredholms text *Vem blir ihågkommen på Armémuseum?* i tidskriften Museer, makt och minne nr 9 2018 (utgiven av Centrum för Öresundsstudier, Lunds universitet).

Per-Ivar Norells personliga kaffemugg från tiden i Kosovo. Numera hos Armémuseum.

Foto *Antonia Sehlstedt/Stridsfoto*

SKÄRMFALL

En fallskärmsjägare närmar sig havsytan utanför Karlshamn den 26 april. Han ingick i en av de två patruller som deltog i övningsmomentet under Aurora 23.

VI SÖKER YRKESOFFICERARE SOM VILL VÄXLA UPP INOM CYBER!

Cyberförsvaret söker officerare och specialistofficerare från samtliga vapenslag med stort intresse för cyberdomänen. Förkunskaper är meriterande men inte ett krav.

Cyberförsvaret erbjuder dig som OR 6-7 eller OF 1-4 en unik vidareutbildning till cyberförsvarsofficer. Du tjänstgör under utbildningen på taktisk eller operativ stab varvat med studier. Rekrytering och urval sker under hösten 2023, preliminär utbildningsstart våren 2024.

Urval sker i samverkan med FGS och stridskrafter.
Skicka cv och personligt brev till cyberintresse@mil.se

Utbildningen ges med reservation för att erforderliga beslut fattas. I urvalsprocessen kommer lämplighetstester ingå. Du hittar en längre annons på www.forsvarsmakten.se.

